

Savinjski vestnik

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI MESTA CELJA, OKRAJEV CELJA-OKOLICE IN SOSTANJA

5 PROSLAVE 10. OBLETNICE ZBORA ODPOSILANCEV SLOVENSKEGA NARODA V KOČEVJU

NE FRAK IN NE TALAR, SLOVENSKI NAROD SI BO PISAL SODBO SAM

V okviru proslave 10. obletnice prvega Zbora odposilancev slovenskega naroda je bilo v soboto na Pugledu zborovanje, kjer je pred 3000 aktivisti OF govoril tovariš dr. Marijan Brečelj. V nedeljo pa so se v Kočevju zbrali stari borci in politični aktivisti k svečani proslavi. Na desetisoče ljudi je prihitelo od blizu in daleč, da ob tem dogodku potrdijo svojo zvestobo vodstvu, ki je bilo priznано na Kočevskem zboru pred desetimi leti, in ki tudi danes modro vodi našo socialistično domovino. Na slavnostnem zborovanju je bilo nad 50.000 ljudi. Ob devetih dopoldne so se zbrali v zgodovinskem Seškovem domu vsi preživeli udeleženci prvega Zbora odposilancev slovenskega naroda. Svečanosti se je poleg celotnega Izvršnega sveta LRS udeležil tudi tov. Edvard Kardelj, bivši predsednik Prezidijske Ljudske skupščine FLRJ tov. Ivo Ribar in drugi.

Slavnostni govor je imel tov. Miha Marinko, ki je poudaril, da je bil Zbor odposilancev slovenskega naroda važen zgodovinski mejnik in nastajanje in razvijanje resnične Ljudske oblasti na slovenskem ozemlju.

Po končani slavnostni seji je tov. Miha Marinko odkril v predvorju Seškovega doma spominsko ploščo. Okrog desete ure so se udeleženci podali na Glavni trg. Slavnostno zborovanje je začel sekretar OK ZKS Rudolf Klarič, ki je prosil tov. Edvarda Kardelja, da odkrije spomenik padlim borcem. Po odkritju spomenika je spregovoril tov. Edvard Kardelj, ki je med drugim dejal:

DELOVNEMU LJUDSTVU NI POTREBEN GOSPODAR NAD NJIM:
NE KAPITALIST, NE BIROKRAT

V življenju nekega naroda ali države deset let ni mnogo. Vendar, če premerimo vsebino teh desetih let, ki so minila od Kočevskega zbora odposilancev slovenskega naroda do danes, lahko s popolnim prepričanjem rečemo, da so bila ta leta izredno bogata in ustvarjalna za Slovenijo in za vso Jugoslavijo. Seveda nismo mogli doseči še vsega, kar smo si takrat postavili za cilj, toda navzlic temu lahko rečemo, da je dober začetek narejen na vseh področjih. Tovariš Kardelj je nato dejal, da so na Kočevskem zboru zapisali v zakone, da si bo — kot je dejal Cankar — slovenski narod pisal sodbo sam in da mu je ne bo pisal ne frak in ne talar. In tako je tudi bilo: na Kočevskem zboru niso sedeli in sklepali predstavniki onega »slovenskega naroda«, ki so ga sestavljali kapitalisti, vaški magnati, škofi in

dekani, njihovi učeni hlapci, okrajni glavarji in žandarji. Na Kočevskem zboru so sedeli in sklepali delavci in kmetje, resnični predstavniki oboroženega slovenskega naroda.

Tovariš Kardelj je nato govoril o nujnosti, da so tovarne in zemlja v rokah delavcev oziroma kmetov in ne v rokah državnega aparata. Mi smo v po-vojnem razvoju za tem stremeli in korak za korakom napredovali k vse večji uredničnosti načela samouprave delovnih ljudi na vseh področjih družbenega življenja. Doseženi uspehi na tem področju so krepka garancija, da bo delovni človek postal sam gospodar svoje usode. A to je cilj, za katerega smo se borili, kajti delovnemu ljudstvu ni potreben noben gospodar nad njim: ne kapitalist ne birokrat.

O POLITIKI NA VASI

Sovražniki socializma so govorili in včasih še sedaj prerokujejo, je nadaljeval tovariš Kardelj, da bo ljudska oblast vzela kmetu zemljo. V resnici pa mu jo je šele ona dala, prvič s tem, ker ga je osvobodila dolgov in bank, drugič pa zato, ker je direktno povečala fond zemlje delovnih kmetov. Prva akcija v tej smeri je bila agrarna reforma, druga pa prisilni odkup zemlje nad deset hektarov. Ta ukrep, ki občutno zmanjšuje možnost izkoriščanja tuje delovne sile, je bil potreben zato, da bi delovni kmet lahko samostojno gospodaril, ne v odvisnosti od vaških magnatov, marveč v tesnem sodelovanju s socialističnim gospodarstvom.

Seveda, sovražniki socializma sedaj govorijo, da je vse to samo naša taktika in da mi tudi v bodoče ne bomo pustili delovnega kmeta pri miru. Dokazovati, da ti zakoniti fabrikanti lažnih prerokovanj nimajo prav, bi bilo nesmiselno. Naši delovni ljudje vedo, da jugoslovanski komunisti s tovarišem Titom na čelu nikoli niso skrivali svojega stališča in namenov pred ljudstvom, marveč so jih vedno odkrito povedali in jih uredniševali tedaj in toliko, kolikor so za to imeli podporo delovnih množic. Tako

je tudi z našo politiko na vasi. Mi smo vedno odkrito izjavljali, da je načelna likvidacija izkoriščanja tuje delovne sile v privatnem kmetijstvu predpogoj, ne samo za to, da bi se onemogočil kapitalistični razvoj na vasi, da bi posamezen delovni kmet, ki s svojimi rokami obdeluje svojo zemljo, zares lahko svobodno zagospodaril na svoji zemlji. Da bi lahko obdeloval svojo zemljo na moderan način, mu bodo pomagale razne kmetijske zadrage, ki jih bo delovni kmet ustvarjal oziroma se jim priključeval po svoji svobodni volji in po svojih potrebah. Cesar ne bo zmogel sam, mu bo pomagal zadržni sektor, zadržni stroj. To je pot, po kateri hodimo v socialistični preobrazbi na vasi.

Potemtakem nihče pri nas ne bo delovnega kmeta spravil v neke prisilne gospodarske odnose, niti ga omejeval v njegovem gospodarjenju na njegovi zemlji, če se bo držal obveznosti, ki jih nalaga družbena skupnost v interesu napredka celotnega gospodarstva. Toda prav tako nima nihče pravice zahtevati, da bi drugi delali zanj in ga bogatili. Zato bodo naši zakoni tudi vnaprej omejevali in onemogočali uporabljanje stalne tuje delovne sile.

V KRATKEM ČASU — VELIK GOSPODARSKI NAPREDEK

Dalje je tovariš Kardelj govoril o našem neprestanem gospodarskem napredku. Dejal je, da so številke v našem gospodarskem napredku izpompatne v primeri s kratkim časom, ki smo ga imeli na razpolago. One dokazujejo, da Jugoslavija po svojih gospodarskih kapacitetah že ne spada v vrsto tipično zaostalih dežel, predana na milost in nemilost ekonomsko močnejšemu inozemstvu. Storjen je dober začetek, ki nam omogoča, da lahko z zaupanjem zremo v našo zmagajočo bodočnost.

Zivljenjskega standarda v teh letih nismo občutno izboljšali, ker so nas obremenili veliki izdatki v industriji in poljedelstvu, drugič pa, ker so bile mednarodne razmere take in so še take, da zahtevajo velike stroške za narodno obrambo in za opremo vojske. A v bodoče bodo uspehi toliko večji in napredek toliko hitrejši, kolikor več bo tistih delovnih ljudi, ki bodo aktivno, iniciativno in s polno zavestjo sodelovali v razvijanju proizvodnih sil naše dežele in pri graditvi velike stvari socializma sploh.

GLEDE TRSTA SO POTREBNI ČISTI RAČUNI

Glede tržaškega vprašanja je med drugim dejal, da smo bili že od vsega začetka pripravljeni in da smo še pripravljeni na razumen kompromis, ker smo mnenja, da je treba sporna mednarodna vprašanja reševati v mirolnih sredstvih. Govorec o tem, da bi iz-

vedba mirovne pogodbe na STO ustvarila v srcu Evrope žarišče mednarodnih nasprotij, je dejal, da smo zaradi tega dali celo vrsto drugih predlogov od kondominija preko teritorialne razdelitve na etnični osnovi pa do predloga predsednika Tita o internacionalizaciji Trsta.

Govorec o mednarodnem položaju Jugoslavije je dejal, da je le-ta danes že krepko utrjena in da se lahko z vsemi silami posvetimo velikim nalogam naše notranje graditve. Jugoslavija je vsemu svetu dokaz, da je mogoče graditi socializem brez strašnih metod uničevanja ljudi, brez poniževanja duha in dostojanstva človeka, ne da bi teptali ljudske pravice in svobodo — je poudaril tovariš Kardelj.

Naš predlog seveda ni bil ekskluziven in bi o njem lahko razpravljali. Toda Italijani so, namesto da bi ga sprejeli, dali svoj predlog o plebiscitu.

Govorec o plebiscitu je tov. Kardelj dejal, da je skrajno nedemokratičen ter zahteva, da bi mi priznali, kar je bilo z nasiljem in z ekonomsko dominacijo Italije doseženo v italijansko korist na tem področju v teku zadnje dobe sistematičnega italijaniziranja tega področja. Obenem pa je tak predlog brez vsake praktične vrednosti, ker je silka odnosov na tem ozemlju popolnoma jasna. Plebiscit bi pokazal italijansko večino v samem mestu Trstu, Kopru in še v tem ali onem mestecu, slovensko večino pa bi pokazal v slovenskih občinah okrog Trsta, v coni A med Trstom in Tržičem, med Trstom in Koperom. To je danes vsem jasno in nihče med nami ne taj, da imata Trst in Koper itali-

jansko večino. Toda, če bi plebiscit izvedli v celem STO, potem bi o rezultatu plebiscita odločilo samo mesto Trst s svojimi skoraj 300.000 prebivalci, kajli vse ostalo področje nima niti 90.000 prebivalcev.

Tovariš Kardelj je nato poudaril, naj italijanska vlada raje odkrito pove svetu, da hoče z italijansko večino v samem mestu Trstu zadušiti jugoslovansko večino na vsem ostalem področju izven Trsta.

Plebiscit torej ni nič drugega kot projekt trojne deklaracije. Toda mi nismo pripravljeno odstopiti Italiji na milost in nemilost ne cone A ne celega tržaškega ozemlja. Mi smo seveda tudi nadalje za sporazumno reševanje tega vprašanja, toda v Rimu morajo vedeti, da ni rešitve razen enakopravnega sporazuma.

Organizacije SZDL pred volitvami

Živahni sestanki po volilnih enotah proizvodnih skupin

Delavski razred Jugoslavije, prvi v svetu z volitvami v zbere proizvajalcev, ustvarja prave socialistične odnose v državi delovnega ljudstva. Ni slučaj, da so sestanki proizvajalnih skupin tako živahni, tako obiskani in tako temeljito pripravljani. Proizvajalci v socialistični domovini se zavedajo, da z volitvami v okrajne, mestne, republiške in zvezni zbor proizvajalcev nastaja novo obdobje, da se socializacija naše domovine vzpenja spet za odločilno stopnjo višje. Jugoslavija je prva dežela v svetu, kjer proizvajalci — delavci in kmetje — posredno odločajo o razvoju celotnega gospodarstva, politike in kulture.

Ti razlogi so povod, da so sestanki po proizvajalnih skupinah v zadnjem času potekali zelo zadovoljivo. Delavci in kmetje so živahno razpravljali o novem volilnem zakonu, temeljito so tehtali predlagane kandidate.

V Celju, ki je razdeljeno na 21 volilnih enot, bo v mestni zbor proizvajalcev izvoljenih 35 odbornikov. Po volilnih enotah so predlagali nad 85 kandidatov. Izбира je bila zelo kritična. Presojali so strokovne, politične in gospodarske sposobnosti predlaganih. Kandidatne liste so že sestavljene, to se pravi, da so v glavnem pripravne, razen tehničnih, že v glavnem izpeljane in lahko z zanimanjem pričakujemo izid volitev, ki bodo prve dni prihodnjega meseca.

PO OKOLICI SO GOVORILI TUDI ŽE O REPUBLIŠKIH IN ZVEZNIH KANDIDATIH ZBOROV PROIZVAJALCEV

Podobno kakor v mestu so tudi po okolici sestanki za volitve v okrajni zbor proizvajalcev že uspešno končani. Le nekatere skupine iz kmetijstva še teh sestankov niso izvršile, ker je bila udeležba premajhna. V okraju bodo na 59 volilnih enotah izvolili 59 odbornikov, predlaganih pa je seveda veliko več. Od teh 59 odbornikov jih bo 42 zastopalo industrijo in obrt, 17 pa kmetijstvo.

Če omenjamo, da so sestanki na področju okraja dobro uspeli, moramo naglasiti, da so imeli težave predvsem v tistih skupinah ali volilnih enotah, ki zavzemajo širši teren, predvsem kmetijske skupine. Te težave izvirajo predvsem iz raztresenosti področja. Na splošno so povsod po okraju dobro izbirali, ko so predlagali kandidate. Ne moremo pa tega reči za Rimske Toplice, kjer so poleg dveh drugih predlagali tudi nekega obrtnika, ki ima popolnoma egoistične tendence in je poleg tega prišel šele pred kratkim iz zapora. Izgleda, da tam niso tem volitvam posebej politične pozornosti.

Nerazumljivo je tudi to, da v Rečici

POZOR CELJANI!

REKLAMACIJSKI ROK ZA VPIS V VOLILNE IMENIKE MESTA CELJA POTEČE 14. OKTOBRA 1953. KOMISIJA ZA VOLILNE IMENIKE PRI MLO CELJE VAS POZIVA, DA SE TAKOJ PREPRIČATE, CE STE VPISANI IN CE STE PRAVILNO VPISANI V VOLILNI IMENIK.

VPOGLED IN REKLAMACIJE V VOLILNI IMENIK NA MLO CELJE (GREGORČIČEVA ULICA) SOBA ŠTEV. 23, VSAK DELAVNIK OD 8—13 IN OD 16—18 URE.

KOMISIJA ZA VOLILNE IMENIKE PRI MLO CELJE

OB V. KONGRESU LMS

Danes je pričel v Mariboru z delom V. kongres LMS, katerega namen je, da pregleda pozitivne in negativne sadove dela naše mladinske organizacije. Z gotovostjo lahko trdimo, da je bilo obdobje od IV. kongresa LMS, ki je bil leta 1948, pa do današnjega dne, izredna preizkušnja za našo organizacijo. Politični in gospodarski pritisk sovjetskega bloka in svetovne reakcije, nerazumevanje na zapadu, znatne elementarne nezgode kot suša, poleg tega pa še nezadostna industrija — to so bila dejstva pred katero so bili postavljeni naši delovni ljudje, pa tudi mladina leta 1948. Mladina je vedela, kje je v takih pogojih njeno mesto. Pohitela je še v večjem številu na gradnjo ključnih objektov naše petletke; v tovarnah, rudnikih in povsod, kjer je delala, je mladina uvedla tekmovalni način dela in bila pri tem vsoletno starejšim delovnim ljudem. Mladina je pri izgradnji materialne baze za uspešno graditve socializma žela velike uspehe. Zgradila je vrsto objektov težke in lahke industrije, več železniških prog in cest ter sodelovala pri vseh večjih gradnjah v naši domovini sploh. Zato je mladina prešla na V. kongresu LMS red junaka socialističnega dela in je gospodarska osamosvojitve in zmagane države v veliki meri tudi plod njenih naporov in prizadevanj.

Sedaj, ko je bila ekonomska zmagaz izbojevana in zavarovana materialna baza socializma, mladini ni treba več v taki meri sodelovati pri izgradnji. Vendar so njene naloge še večje. Družba je poverila organizaciji Ljudske mladine vzgojo najširših ljudskih množic, kar je že od ustanovitve glavna naloga organizacije. Mladinska organizacija, kot vzgojna organizacija naše mladine in sobojevnica Zveze komunistov Jugoslavije, ima že dolgotrajno revolucionarno in progresivno tradicijo. Idejno-politično vzgojo mladine je v vseh obdobjih svojega delovanja vezala na družbeno politično dopajanje v domovini in svetu, na znanost marxizma in leninizma, na politiko ZKJ in politiko miroljubnih ter naprednih gibanj v svetu. Organizacija je v mladini oblikovala čisti jugoslovanski patriotizem, internacionalizem, resničnost, humanane odnose do soljudi, mržnjo do razrednega sovražnika, agresije in fašizma, skratka, borila se je za socialistično zavest mladine, predvsem pa je temu svojemu delu dala poudarka sedaj, v obdobju gigantskega tempa graditve socializma in socialistične demokracije v svobodni neodvisni socialistični Jugoslaviji.

Naša organizacija je prvotno prevzela precej delovnih oblik sovjetskega komosola in tako so se v njeno delo marsikje vrinile najrazličnejše birokratske tendence, predvsem pri vzgoji mladine. Vzgoja pa ni nekaj šablonskega, formuliranega in neizpremenljivega. Vsi vemo, da mora biti naše vzgojno delo gibljivo, interesantno in življenjsko — prav tako, kot je naša mladina — dinamično, brez fraz in slepomišljenja. Oblike dela tudi zastarajo. Zato je treba tudi tu upoštevati razvoj in nadomeščati zastarele in neprimerne oblike vzgojnega dela z novimi in primernejšimi.

V sedanjem obdobju, ko se vrstijo dogodki za dogodkom v zunanji in notranji politiki, ko je naša socialistična demokracija vedno širša, ko naše delavsko samoupravljanje zavzema vedno večji obseg, ko v prihodnosti že slutimo višjo stopnjo našega razvoja — komunio, ko vedno več ljudi — predvsem mladine — zavrača misticizem in neznanstvene poglede na svet, se naši organizaciji za njeno vzgojno delo odpirajo največje možnosti. Reagirajmo hitro na kakršni koli politični dogodek, na klevete ali lažno parolo, ki jo razširijo naši sovražniki na terenu, bodimo borbeni, revolucionarni in enotni, kot so bili člani SKOJ, oblikujmo v sebi razredno in patriotsko zavest in se varujmo nezdravih, demagoških, reakcionarnih in birokratskih vplivov in naziranj.

Naša organizacija naj postane tudi šola mladih članov DS in UO. Množično sodelujemo na zborih volivcev in dokazimo svojo zrelost in predanost tudi na bližnjih volitvah. V najrazličnejše organizacije in društva vnašajmo napredno vsebino dela in onemogočimo v njih reakcionarne elemente.

O tem bo razpravljaj tudi naš kongres, ki se sestaja danes, ob 10. obletnici I. kongresa ZSM, ki je bil prav na dan 10. oktobra 1943 v Kočevski Reki. Nihče ne more zanikati ogromnih zaslug, ki si jih je naša mladina v tem, razmeroma kratkem obdobju pridobila za izgradnjo socializma pri nas v političnem, ekonomskem in ideološkem pogledu. Tako moramo delati tudi v bodoče, naša osnovna naloga pa je, da se vzgajamo, vključujemo v naše vrste vedno nove tovariše, jim vsestransko moralno in materialno pomagamo, krepimo naše vrste s tem, da odstranjujemo iz njih vse kar ne spada vanje. Napovejmo odločno borbo vsem sovražnikom naše družbeno-politične ureditve in se pod vodstvom maršala Tita ramo ob rami z Zvezo komunistov Jugoslavije in ostalimi družbeno-političnimi organizacijami borimo za zmagajo in procvit socializma v svetu, pred vsem pa v naši ljubljeni domovini, socialistični Jugoslaviji.

Sruk Vladimir

Pogled na svetu

Zunanji tisk je močnejše poudaril in osvetljeval politiko Eisenhowerjeve vlade ob ameriškem sporazumu s Francosko Španijo: Sporazum Ameriki predaja letališča v okolici Madrida, Barcelone in Seville, Albaceto in Burgoza, Cadiz, Cartagena in La Coruna pa bosta oporišči za ameriško vojno brodogradnjo. Tri protokole sta podpisala Francovi zunanji minister Artaño in ameriški poslanik v Madridu, gospod Dunn, iz katerih se sleherni bralec lahko pouči, da bo Španija zato dobila 226 milijonov dolarjev za vojaško in ekonomsko izgradnjo. Lord Ismay, generalni sekretar severno atlantske organizacije (NATO) je izjavil, da je to za primer vojne izredno pomembno, bolj kakor nedavni sporazum med Turčijo, Grčijo in Jugoslavijo. Franco je torej zadnje čase doživel dva mednarodna uspeha: konkordat z Vatikanom in »konkordat« z Dullesom ali še bolje s tisto Ameriko, ki jo predstavlja Mc Carthy. Ta je namreč izjavil: »To je odlična ideja, nuditi pomoč državi, ki je izrazito antikomunistična.« Sporazum je torej uspeh republikanske desnice, ki se je zanj zavzemala dve leti, zdaj pa po zmagi Adenauerja v Nemčiji, ki pomeni zmago krščanskih demokratov, odrinila pomisleke Londona in Pariza med staro šaro in odločno podpira španski falangizem, ki bi brez Mussolinijevih in Hitlerjevih vojakov nikoli ne mogel natakni jarna na vrst svobodoljubnemu španskemu ljudstvu. Zatrjevanje, da Franco ne more pristopiti k Atlantskemu paktu in v OZN je samo še vladna gesta, diplomatska kurtoazija na ljubo Angležem in Francozom. Italijanska reakcija pa se je seveda takoj čutila močnejšo, saj je sporazum ojačil jezuitsko internacionalo od Spillmanna do Vatikana. Diplomacija je namreč močno opazila obisk generala Papagosa in Stefanopolosa v palači v Chigi, kjer naj bi grška predstavnica izbirala med Italijo in Jugoslavijo. Italija je namreč sestankom intonirala z geslom: Najprej Trst, potem Balkan! Grčija naj prizna italijansko stališče glede Trsta, potem šele ji bo Italija dala svoj pristaneček, da gre v Balkanski pakt. Izkazalo se je, da je domišljavost g. Pelle prav tako velika kakor gobezdavost de Gasperi in pseudoheroizem Pacciardija. Grki se Italiji niso uklonili in čemu le? Predobro poznajo njene apetite, pa tudi njene vojaške vrline, ki so jih pokazali leta 1940 v Grčiji in Albaniji.

To grško zadržanje je samo delček splošne mednarodne miselnosti, ki se je odločno pokazala tudi na Generalni skupščini OZN. Večina članic OZN — in večina je majhnih — izraža svoj željo, naj se mednarodna vprašanja rešujejo pravično, ne pa samo po željah velesil. Jugoslovanski delegat Leo Mates je bil izvoljen za predsednika enega od najvažnejših organov Generalne skupščine — Ekonomsko socialnega komiteja. To je čisto organizacijska stvar, vendarle kaže razpoloženje večine članic do Jugoslavije, ki se ves čas na vrhovnem mednarodnem forumu bori za neodvisno ekonomsko politiko, za mednarodno sodelovanje, za pomoč manj razvitim deželam, za mednarodni fond za te dežele itd. Delo v Generalni skupščini se je šele začelo. To kar je bilo doslej, je bila samo priprava, boj za dnevni red, za predsedniška mesta, bila je repriza iz prejšnjih let po formuli »Boj za prestiž!« Zdaj pa se bodo razvili razgovori o perečih svetovnih problemih. Upajmo, da bo politika tistih držav, ki hočejo biti izven obeh blokov, pridobila, s tem pa bo tudi pridobila stvar miru. Pomisliti je treba, da svetovna desničarska reakcija skuša spodmakniti temelje OZN, češ da je v njej vse preveč komunistov. Ameriški senator Jenner, predsednik podkomisije za notranjo varnost, je predlagal, naj ZDA ustavijo svoje kontribucije OZN, dokler se ne izvede »čiščenje«. Pomislite, gospodje Dulles, Mc Carthy in Jenner! Celotna Anglija in Francija sta v 75 odstotkov primerov glasovali zoper ZDA. Zdaj razumemo Dullesovo nejevoljo nad OZN in njegov predlog, da bo treba spremeniti ustanovno listino. Potem je sporazum s Španijo nekaj naravnega. Ni čudno, če se je takoj po njem v Španiji oglasil tudi zli duh nacistične »revolucije«, von Papen, v falangističnem listu in predlagal reintegracijo Nemčije v mehan iz leta 1937 ter združitve Nemčije z Dansko, Skandinavijo in Švicco. Dr. Adenauer ima v svojem parlamentu tudi kneza Otona von Bismarcka, vnuka železnega kanclerja. Morda celo postane zunanji minister, saj je zastopal Hitlerja pri Mussoliniju. Bismarck in reintegracija in arondacija Nemčije, to gre skupaj!

Združeni narodi imajo torej pred seboj sovražnika, ki ga ves svet dobro pozna: to je duh fašizma, duh imperalizma, naj že dobiva kakršnokoli obliko. »Mi se bojimo, narobe kakor pravi angleški pregovor, bolj hudiča, ki ga poznamo, kakor pa tistega, ki ga ne poznamo. Mi poznamo angleški imperalizem!« je dejal nek egiptovski univerzitetni profesor. Ker ga pozna, se proti njemu bori. Dolžnost vseh naprednih sil na svetu je, da stoji za njimi. Tak je položaj v svetu. Tako je naše mnenje povedal v skrbniškem odboru Generalne skupščine OZN član jugoslovanske delegacije Josip Djerđja: svobodna izbira vseh možnosti, vzpo-

Titove besede v Bielovaru

OBLAST MORA BITI V ROKAH ZDRAVIH LJUDI, TISTI, KI SE STRINJAJO Z DANAŠNJIM SISTEMOM

Na proslavi 10-letnice ustanovitve X. korpusa »Zagrebačkega« v Bielovaru je pred ogromno množico govoril predsednik republike maršal Tito. Govoril je o vprašanjih, ki posebej zanimajo naše delovne ljudi sedaj, ko se pripravljamo na jesenske volitve. Njegov govor prinašamo v skrajšani obliki.

Od minulih volitev do danes, je dejal predsednik republike, smo storili ogromen skok na političnem, gospodarskem in drugih področjih. Izvedli smo decentralizacijo, da bi oblast približali ljudstvu in da bi pri tej oblasti sodelovali čim širše množice. Krona naše dosedanje demokratizacije pa je prav novi način volitev in novi sistem, ki bo dobil dokončno podobo v ljudski skupščini z zveznim in zborom proizvajalcev.

Zbori proizvajalcev imajo po Titovih besedah ne le gospodarski, marveč tu-

di politični pomen, ker preko njih naše delovno ljudstvo najpopolneje sodeluje z ostalimi predstavniki pri določanju usode svoje države in političnem in vsakem drugem oziru. Zbori proizvajalcev imajo nalogo skrbeti ne le za napredek in izpopolnjevanje proizvodnje, za razdelitev dobrin itd. marveč tudi, da čuvajo celovitost družbene skupnosti v sistemu decentralizacije in najširše demokracije v gospodarstvu, da ne nastopajo anomalije in se ne razvija partikularizem.

BODOČI POSLANCI MORAJO BITI PREŽETI S SOCIALISTIČNIM DUHOM

S tem v zvezi je posvetil Tito nekaj misli, liku novih poslancev. To morajo biti ljudje, katerim ljudstvo popolnoma zupa, ljudje, ki so sposobni, ker se bodo morali posvetiti sedaj samo poklicu ljudskega poslanca, ki bo moral biti čim več med ljudstvom, prenašati v skupščino težnje in potrebe okraja in kraja, kjer je bil izvoljen, da bi skupščina lahko izdajala realne sklepe na temelju poročil ljudskih poslancev.

Seveda pa s tem ni rečeno, da bodo mogli bodoči poslanci gledati le koristi svojih krajevnih skupnosti in pozabiti na socialistično skupnost kot celoto. Bodoči poslanci morajo biti prežeti s socialističnim duhom, kajti kdor kolj bi se vtihotapil v naš novi sistem, bi pomnil tvor na zdravem telesu. Naše delovno ljudstvo pa ne bo dovolilo, da bi kdor koli rovaril proti sistemu, kar je ono ustvarjalo in ustvarja dalje.

NAŠA SKUPNOST JE ZDRAV ENOTEN ORGANIZEM

V začetnem času, ko se naše družbene življenje vse bolj sprošča, so ostanki preteklosti, ostanki starega, ki so bili doslej »manjši od makovega zrna«, začeli dvigati glave in misliti, da je prišel zdaj njihov čas. Pojavljajo se z vsemi svojimi starimi nazori in težnjami ter so začeli zasirupljati svojo okolico. »Opozoril bi, je dejal Tito, da se ljudje ne dajo od njih prevariti. Naša skupnost je zdrav enoten organizem. Naša revolucija pomeni uničenje tistega, kar je bilo staro in nazadnjaško. To je velika operacija, ki sicer ni brez bolečin, toda iz tega je nastal zdrav organizem. Kaj je treba storiti, če se pojavljajo taki tvori na zdravem organizmu? Odstraniti jih je treba. Ko zdravnik operira bolnika, mu ne dovoli takoj vstati, marveč mu ukaže, koliko časa mora počivati, koliko počasi hoditi, koliko hitreje — dokler ne ozdravi. Če pa je potrebna ponovna operacija pa veste, da je mnogo bolj boleča. Tega nihče ne bi želel, a najmanj jaz, da bi morali spet operirati. Bolje bi bilo, če bi se ti ljudje pomirili s tem, kar je.«

Naša demokracija ni nekaj trhlega. »Ona je zdrava, a zdrava socialistična demokracija ne dovoljuje okužb. Proti takšnim pojavom se lahko borimo z demokracijskimi metodami. ... Mi smo približali oblast najširšim ljudskim množicam in ta oblast mora biti v rokah zdravih ljudi, tistih, ki se strinjajo s sistemom, ki ga danes imamo... To je sistem, ki ustvarja iz majhne države neverjetno silo v vseh ozirih. Razumljivo je, da mora ljudstvo samo izganjati take elemente iz svoje srede in ne sme dovoliti, da bi ga zastrupljali. Oni napačno razlagajo stvari in pravi-

VEČ ŽENA V LJUDSKO SKUPŠČINO IN V LJUDSKE ODBORE

Ob koncu je spregovoril Tito še o volitvi žena v predstavnika telesa, posebej se v zvezi z glasovi, ki se širijo, češ: »Pa zakaj bi bila ona poslanec, saj je ženska?« »Toda tudi pri drugih narodih, ki celo niso socialističnega sistema (vzemimo Indijo), imajo mnogo žena na najodgovornejših mestih ne samo v državi, marveč tudi v mednarodni areni. Mar so naše žene manj vredne in manj sposobne, da bi se ukvarjale s temi posli?« »Naše žene moramo vzgojiti, jih sprejemati v ljudsko skupščino in v razne odbore. Seve-

stavitev novega statusa ozemlja, zavarovanje svobode nesamoupravnih ozemelj, da lahko zahtevajo mednarodno priznanje itd., vse to je pravica slehernega naroda, ki še nima svoje države, pa jo hoče imeti in se zanjo bori. Tako je glede Portorica, ki ga je Amerika posvojila v nekaj svoj »Commonwealths«, Jugoslavija je glasovala proti stališču Amerike obenem z 18 drugimi državami. Tako bo skrbniški odbor poslušal tudi pritožbo zastopnikov Somalije, ki se pritožujejo nad italijansko upravo. Upajmo, da se Italiji pri tem ne bo posrečilo zmagati, kakor se je to ZDA v zadevi Portorica. Poslušali pa bodo tudi pritožbo Slovencev v Italiji, ki so jo podpisali predstavniki iz Goriške in Beneške Slovenije. Res, ni je bolj perfidne članice OZN, kakor je Italija. Če bi nam bil pri roki nov Cato, bi se moral sleherni njegov govor proti njej končati z antičnim: Ceterum censeo...

V Tovarni emajlirane posode so že zbrali kandidate za Mestni zbor proizvajalcev

Dne 2. oktobra 1968 ob 12 uri so utihnili stroji. Med stiskalnici in drugimi stroji so se zbirali delavci, preko 1100 jih je bilo. Prišli so pripravljeno, kajti že pred tem zborom so se v vseh oddelkih vršile pripravljalne konference.

Po otvoritvi zbora in izvolitvi delovnega predsedstva je predsednik v kratkih besedah obrazložil pomen zbora, pozval je delavstvo, da naj dobro premisli koga bo predlagalo za kandidata.

Nato so delavci izbrali kandidacijsko komisijo in ji poverili nalogo, da naj zmed predlaganih kandidatov izbere vsaj 10 kandidatov in utemelji pred zborom, zakaj jih predlaga.

Eden za drugim so stopali tovariši in tovarišice pred mikrofon in predlagali kandidate ter svoje predloge utemeljevali — opisali so delo in zasluge predlaganih. Slišati je bilo imena znanih tovarišev, ki so pred in med okupacijo in po osvoboditvi doprinesli s svojim nesebičnim in požrtvovalnim delom k procvitu socializma. Predlagali so 13 kandidatov. Kandidacijska komisija je imela težko delo; izbrati izmed 13 predlaganih kandidatov 10 najboljših.

Med delom kandidacijske komisije je delavstvo poslušalo obširen referat o razvoju in uspehih naše industrije, o

spremembah v vodenju gospodarstva, o prehodu na samoupravljanje podjetij po delovnih kolektivih, o pomenu predstoječih volitev, o notranje političnem življenju naše države. Več kot tisočglava množica delavcev je pazljivo sledila besedam in glasno pritrdila in odobrvala napredek, ki ga dnevno doživlja. Kljub temu pa je nestrpnost pričakovala izida dela kandidacijske komisije, ki je takoj po referatu objavila svoj rezultat. Predsednik komisije je nanašal imena 10 kandidatov enega za drugim, vse one, katere smatra komisija za vredne, da v mestnem zboru proizvajalcev zastopajo podjetje. Priključila je vsakemu kandidatu njegovo izjerno karakteristiko in tako utemeljila zakaj ga predlaga. Vsakemu predlogu je sledilo živahno ploskanje in vsakega kandidata je delavstvo posebej potrdilo z dviganjem rok in tako osvojilo v celoti 10 predlaganih kandidatov. Teško bo za kolektiv na dan volitev izbrati izmed 10 predlaganih 5 najboljših, kajti na zboru je izzvenelo, da so prav vsi predlagani tega vredni.

Zboru sta prisostvovala tudi tovarišica Olga Vrabčičeva, sekretar Mestnega komiteja ZKS in Albin Medved, predsednik OSS. V kratkem nagovoru je tov. Olga Vrabčičeva pozdravila zbor. P. M.

Delavcem ne more biti vseeno, kdo bo predlagan za ljudskega poslanca

Priprave na volitve v okrajni zbor proizvajalcev v podružnicah na področju KSS Konjice precej dobro napredujejo, zlasti tam, kjer so sindikalni odborniki pravočasno in pravilno pristopili k tej nalogi. Že takoj, ko so volitve bile razpisane, so imeli sindikalni odbori skupaj s predstavniki delavskih svetov in upravnih odborov skupne seje, na katerih so se pogovorili o delu. Na skupnih sestankih članstva so jim odborniki pojasnili vlogo zbora, kar naj bi olajšalo izbiro kandidatov. Podjetja v Konjicah in okolici bodo izvolila za okrajni zbor 8 odbornikov v 4 volilnih enotah, skupaj s še nekaterimi kraji (Vitanje, Vojnik, Dobrna) pa bodo

volili enega odbornika v republiški zbor.

Dosedanji sestanki v podjetjih kažejo na to, da se delavci zelo dosti zanimajo za različna gospodarska in politična vprašanja, preozka pa je razprava ponekod okoli vprašanja kandidatov. Sindikalni odbori o tem sicer razpravljajo, predlagajo kandidatne liste in podobno, toda s tem še ni rečeno, da je vse naravno. Izkušnje nam kažejo, da se po končanih sestankih in zborih kaj rade pojavijo kritike (dobre in slabe), ki pa jih na pravem mestu ni slišati. Prav na tem več ali manj bolehalo skoraj vsi sestanki, to je na široki diskusiji o vseh vprašanjih. Precej boljše je z udeležbo. V volilni enoti v Ločah, ki obsega vsa tamkajšnja podjetja, je bilo na zboru volivcev iz teh podjetij navzočih nad 100 ljudi, približno toliko pa jih je bilo tudi na lesnem obratu v Konjicah. Precejšnje zanimanje kažejo tudi v lokalnih obrtnih podjetjih ter zasebni obrtniki.

V nekaterih volilnih enotah namepravajo razen kandidatov za okrajni zbor proizvajalcev predlagati tudi kandidate v republiški zbor proizvajalcev. Tako so na zboru v Ločah in na lesnem obratu v Konjicah predlagali tov. Tašler Jarčeta, v Tovarni kovanega orodja v Zrečah nameravajo kandidirati tov. Stefana Grosmana, usnarji v KONUS pa tov. Drago Perc. Seveda bo te poslance volil okrajni zbor, toda le na podlagi list, ki jih predlagajo neposredni proizvajalci. Za zvezni zbor so se v nekaterih podjetjih že odločili, da bodo podprli kandidature tov. Rehar Albina iz kovinskega podjetja v Zalcu.

Vse premalo pa je še čutilo delo delavcev-članov sindikata na vasi. Sicer se je v tem oziru že mnogo napravilo, so še pa vedno primeri, ko se delavci, pa tudi nekateri sindikalni odborniki in komunisti s podjetij še vse premalo čutijo odgovorne za politično delo na terenu. To se je videlo tudi pri zadnjih sestankih SZDL. Zaradi tega ni čudno, če tu in tam kmetje delavca še vedno gledajo nekoliko iz viška. O vsem tem pa so sindikalne podružnice že mnogo razpravljale, toda izgleda, da je tega še vedno premalo, spričo vse večjega uveljavljanja komune. V času predvolilnih priprav bo potrebno to delo še povečati, saj nam delavcem res ne more biti vseeno, kaj in kako se dela in gospodari zunaj na vasi in kdo bo tam predlagan za ljudskega poslanca. L. V.

Sporod

Koroškega večera

ki ga prireja LU

v Celju v soboto, dne 10. oktobra ob 19,30 v predavalnici učiteljsišča.

1. Marolt: N'mav če izaro — Horvat: Tam čer teke bistra Zila. Poje moški zbor SKUD »Ivan Cankar«.
2. Govor: Ob 33-letnici plebiscita na Koroškem — pisatelj Fran Roš.
3. Schumann: Kvišku! — pri klavirju Rozika Jesenek.
4. O. Zupančič: Korotan v srcu — recitira Tatjana Požar
5. Volarič: Oj rožmarin! — Chopin: Zelja — poje Zinka Drobne, pri klavirju prof. Trčkova.
6. Matej Bor: Črni možje — recitira Vesna Herič.
7. Mendelssohn: Barcarolo — pri klavirju Anica Kusterle.
8. Hofman: Ples — pri klavirju Breda Gričar.
9. Anja Maček: Iz naše zgodovine — recitira Helena Vidic.
10. Skalicky: Med sosedi — pri klavirju Jožica Vodeb.
11. Marolt: Furmanska — Marolt: Pastir pa pase ovce tri — Kernjak: Jes pa en hvažek — poje moški zbor SKUD »Ivan Cankar«.

Z obilno udeležbo izpričajmo nemajno ljubezen do koroških bratov!

Odbor LU v Celju

Laško pred volitvami

Tudi Laško so razgibale bližnje volitve. Na članskem sestanku MO SZDL so se volivci pogovorili o predlogih za kandidate, tako zvezne kot republiške skupščine. Z navdušenjem so sprejeli sklep, da bodo člani SZDL podprli kandidature tov. Helene Borovšak za zveznega kandidata, prav tako pa so Laščani veseli, da je sprejel kandidature za republiškega kandidata tov. Vodovnik, sedanji predsednik MOO Laško in direktor Pivovarne. Laščani ga poznajo. V kratkem času njegovega bivanja v Laškem se občuti njegovo delo v

vseh panogah komunalne dejavnosti: pod njegovim vodstvom se je izvršila obnova laškega gradu, rastejo nova stanovanja iz prejšnjih podrtij, gradi se nov stanovanjski blok, popravlja vodovod itd. Njegova zasluga je tudi, da so pričeli z gradnjo modernega kolo-dvora. Priznati se mora tudi, da se je pod njegovim vodstvom razmahnila tudi politična dejavnost in Laščani so prepričani, da bo tov. Vodovnik uredil tudi vprašanje zdravilišča, kot to zahtevajo splošne potrebe Laškega.

Tako stopajo Laščani volitvam nasproti z vero, da so predlagali celega in ragledanega moža za svojega zastopnika, ki je kljub temu, da nikoli ne zapostavi splošnih interesov, storil za Laško že do danes več kot domačini vsa leta pred in po osvoboditvi. Na prihodnjem zboru članov SZDL in zborov volivcev se bodo Laščani pogovorili še o volitvah in še o vseh drugih vprašanjih.

DO PREKLICA
SPREJEMAJO VSI POVERJENIKI IN VSE KNJIGARNE ČLANE
PREŠERNOVE DRUŽBE
POHITITE Z VPISOM, DA NE BOSTE OSTALI BREZ KNJIG
PREŠERNOVE DRUŽBE

Roš Mirko

Tragedija Koroške

OB TRIINTRIDESETI OBLETNICI KOROŠKEGA PLEBISCITA

Imperialistični nemški nacizem ni zagledal luči sveta šele z rojstvom programatičnega hitlerizma. Našel je v njem samo do skrajnosti protežirano oblastveno koncepcijo za nasilno ureditve svojega cilja. Ideologija nacizma so javno priznali nemški načrt: s pridobitvijo ogromnega življenjskega prostora prevzeti vodilno vlogo med številnimi narodi Evrope. Z drugimi besedami: podvreči si druge narode, zaslužiti in iztresti jih tako, da bo narasel nemški narod v sto letih na 250 milijonov.

Po izgubljeni prvi svetovni vojni je značil izid koroškega glasovanja prvi uspeh spet aktivnega nacizma in prvi korak v ustvarjanju baze za revanžno vojno. Ta vojna je bila še daleč, a že je bilo slutiti njeno možnost. Nemčija je bila prosta mednarodne vojaške kontrole in je tudi sicer kljub naloženim reparacijskim obveznostim uživala mnogo zaslobe v mednarodnem političnem življenju. Manjkal je predvsem samo še preokret notranje politike na desno. In res se je že nekaj let potem v monarhski dvorani vojskovodij predočila nemškemu narodu potreba po novih vojnih grozotah.

Koroška v avstrijsko-nemškem oklepu je prešla svojo pohvalo z oblastveno ugotovitvijo, da je zmogala »ljubezen do nemške domovine«, nezavedni Slovenci pa priznanje, da so v dobi preizkušnje zaupali dobrobit svoje bodočnosti nemškemu severu, ne pa slovenskemu jugu. Tako poudarjena domovinska ljubezen je bila le zaslepljenost, ki je verovala v zatrevano uzukaptivno in zgodovinsko pravico nemstva do slovenske zemlje. Storila je dobroto nizkotnemu osvajalcu in prezrla pozno rojstvo načela samoodločbe narodov. A bilo je še vedno petnajst tisoč glasujočih borcev, ponosnih pripadnikov malega, osamljenega in onemoglega naroda, ki so strgali laži krinko raz lice: Ako je naš narod roboval tujcu polno tisočletje, prepustil mu dve tretjini svojega ozemlja, žrtvoval mu v vojnah in miru svoje sinove, ali ni potem upravičen, da postane vsaj po tolikih žrtvah svoboden in da končno ustavi tok germanizacije? Ali mar ni vreden svobode še mnogo bolj kakor njegov tiran, ki suženjstva nikdar ni prenašal, pa je svojo svobodno voljo in silo stavil v službo osvajanju in krivici, laži in razbojništvu?

Skoro tretjina stoletja je minula od usodnega plebiscitnega dne. Izid plebiscita je služil zmagovalcu kot dokazilo o upravičenosti novih ukrepov gospodarskega in kulturnega pomena zoper slovensko manjšino. Vzgojil si je spet nove trume janičarjev, toda tudi mala armada zavedne slovenske mladine se je utrdila v boju za ohranitev svojega rodu. Samo zato je narodno-osvobodilna borba naših narodov lahko zajela tudi večji del koroškega slovenstva. Edina pokrajina v vsej Avstriji, ki je prispevala aktivne borce zoper hitlerjanski fašizem, je bila slovenska Koroška. Dala je s tem najlepši in najprepričevalnejši dokaz svoje narodne in duhovne pripadnosti slovenstvu. Ta dokaz je tem dragocenejši, ker je bil ustvarjen v času najhujšega nasilja, ko so z vse slovenske zemlje odhajali naši zasluženi bratje zmučeni in onemogli v notranjost dežele laži, gestapa in koncentracijskih taborišč.

Stebri dima, ki so se v teku dolgih starih let noč in dan dvigali iznad krematorijskih dimnikov v počastitev obževanega voditelja nemškega naroda, so se že porazgubili, vendar se isti ljudje, ki so vihteli bič nemškega fašizma nad našimi koroškimi brati, uveljavljajo še danes kot sovražniki slovenskega ljudstva. Taki ljudje stoje v avstrijski Koroški še vedno na različnih pomembnih mestih, ne da bi bili kdaj poklicani na odgovor za svojo skrivno pri zločinih, storjenih nad našim ljudstvom. Med njimi se je uveljavil celo stari glasnik nemškega imperializma in nacistični »znanstvenik« Martin Wutte, ki ga je po končani vojni avstrijska vlada poslala na mirovno konferenco kot izvedenca za Koroško.

In vendar sta ravno on in vojni zločinec Maier-Kaibitsch duhovna očeča besedila, ki so ga imele po slovenskem Koroškem razširjene stenske tablice: »Bodi ponosna, da smeš jezik Goetheja in Schillerja napraviti za materinski jezik svojim otrokom!« In prav tako ni zgolj slučaj, da je avstrijska ljudska stranka šele nedavno imenovala nekdanjega nacističnega oblastnika Steinacherja za podpredsednika deželne odbora za Koroško. Istega Steinacherja proslavlja nemški koroški publicist Perkonig kot junaškega borca za nemško domovino. Proslava tridesete obletnice koroškega plebiscita v letu 1951 je bila le nova sramotitev slovenskega ljudstva in njegove višje, humane kulture, bila je proslava plebiscitnih potvorb in goljufij, ki so jih izvršili avstrijski Nemci s pomočjo italijanskih plebiscitnih funkcionarjev.

Slovenska Koroška čaka še vedno osvoboditve izpod germanizacije. Zdi se, kakor da je v žilah koroških Nemcev še premalo slovenske krvi, da je slovensko ljudstvo odstopilo še premalo svojega narodnega ozemlja in da še ni dovolj renegatov in janičarjev. Kakor da je izgubil mali slovenski narod zama svoje sinove, da so se ali primorani ali zaslepljeni borili za cilje svojega narodnega zatiralca, in kakor da so bile zama vse žrtve nasilju, s katerim je nemški imperializem brez sramu razkrival načrte za uničenje slovenstva.

Položaj koroških Slovencev se v primeri z dobo pred nacistično okupacijo Avstrije skoro da prav nič ni spremenil. Po vzglodu mnogih drugih držav tudi Avstrija ni nastopila proti nacizmu kot družbenemu pojavu, ampak je sledeč načelu individualne kazenske odgovornosti pozvala na odgovor le nekatere maloštevilne, pač najvidnejše zločince, a še tem ni hotela ugotoviti krivde, češ da so jim bila zla dejanja zaukazana. Zato je razumljivo, zakaj se avstrijsko ljudstvo sploh ne zaveda svoje soodgovornosti pri vseh mnogoletnih in posebno še v teku

minule vojne storjenih nasiljih nad drugimi narodi. Vseposvodi v Avstriji in v vseh njenih političnih strankah se udeležujejo ljudje, ki se ne bodo nikdar otresli svoje velenemske nacistične ideologije. Nacizem si je po svojem polomu samo na zunaj nadel prejšnjo staroavstrijsko krinko in videz Wuttejeve znanstvenosti pod geslom domovinske ljubezni. Kljub temu, da je koroško deželno vodstvo Avstrijske ljudske stranke v svojem odgovoru na okrožnico zastopstva koroških Slovencev z dne 12. 7. 1945 zagotovilo, da bodo prešli Slovenci vzorne manjšinske zakone, je slovenska mladina še vedno v enaki nevarnosti, da se izneveri svojemu rodu. Niti uredba o dvojezičnem šolstvu z dne 3. oktobra 1945, niti sedanjí novi zakonski osnutek o ureditvi dvojezičnega šolskega pouka ne jamčita koroškim Slovincem narodnega obstoja. Edino napredno politično silo v Avstriji predstavlja socialnodemokratska stranka. Ker pa se je razmerje med našo državo in Avstrijo lani in letos v mnogih pogledih izboljšalo in dobilo celo videz prijateljskih odnosov, je tem bolj naloga avstrijskih socialistov kot vladne stranke, ustvarjati pogoje, ki naj bodo trdno jamstvo narodno-kulturnemu in gospodarskemu obstoju koroških Slovencev v bodočnosti. Dovolj bridka bi sicer bila njih usoda, ako bi se morali pogajati z nacizmom tudi še sedaj, ko je poteklo osem dobrih let od njegovega vojnega poraza.

Oktoobrski plebiscit l. 1920 ni dal nikomur pravice do potujčevanja naših bratov, do nasilij in do skrunitev slovenskih grobov in partizanskih spomenikov. Kajti zavedamo se, da bi smelo obveljati le ono glasovanje, ki bi ga bilo koroško ljudstvo izvedlo takrat, ko še ni poznalo niti narodne suženosti, niti germanizacije, niti nacističnih taborišč. (Konec)

POPRAVEK

V prvem delu naslovnega članka je popravit tiskovno napako v 3. stolpcu, 1. odstavku, 5. vrsti od spoda: pravilno »seksidicijo« (ne »sekspedicijo«).

Ne pozabimo 2.000 naših žrtev, ki so pokopane v Gradcu

Lani in letos smo se do neke mere oddolžili žrtvam, ki jih je dal naš narod v drugi svetovni vojni in to borcem NOV, talcem in internirancem ter jim postavili v raznih krajih naše ožje domovine spomenike.

Lansko leto na Dan republike — 29. novembra je bil v Mariboru odkrit spomenik 673 žrtvam, ki so padle na dvorišču mariborske sodnje. Teh 673 žrtev je padlo v času od 10. avgusta 1941 do 10. marca 1943. Manjkajo še tu imena od poznejših streljanj v Mariboru. Od krogel gestapa so padale žrtve tudi v Celju (n. pr. 15. avgusta 1942 — 100 oseb itd), v Trbovljah, v Šoštanju in drugod. Ze do 21. decembra 1942 je naraslo število teh žrtev narodnoosvobodilnega gibanja v Severni Sloveniji na 1034 oseb. To število ustreljenih oseb je povzeto iz poročila gestapa na seji »Einsatzstaba« v Mariboru dne 21. decembra 1942; dokument hranijo naše oblasti.

Streljanje sodelavcev naše osvobodilne borbe pa se je nadaljevalo do spomladi 1945. Skupnega števila teh žrtev žal ni mogoče dognati, lahko jih pa cenimo na približno 2000 oseb.

Trupla teh ustreljenih so bila odpeljana v Gradec, kjer so jih prve tedne sežigali v tamošnjem krematoriju, od decembra 1941 naprej pa zakopavali na jugovzhodnem koncu centralnega pokopališča. Zare so bile prepeljane v domovino oktobra 1946 in so jih svoji prevzeli, medtem ko svojčas pokopana trupla — in teh bo kakih 1500 — še vedno počivajo na tujih tleh.

Kdor od svojcev si je za časa okupacije ogledal ta zadnji domek naših dragih, temu se je krčilo srce. Omejnjeni prostor na centralnem pokopališču je sličil bolj gramozni jami, kjer se išče le gotovi material, vse ostalo se pa zmeče na kupe. Tam je rasla plevel — osat in drugo in le dve tabli z nemškim napisom: »Pristop vsakomur prepovedan!« je tudi tujcu dal misliti, da tu nekaj ni v redu.

Tako stanje tega grobišča je ostalo do leta 1950, oziroma 1951. Avstrijska

oblast in tamošnji pogrebni zavod se je vendar zavezal za to kulturno sramoto in izvršil v letih 1950 in 1951 prekop vseh teh naših žrtev in jim uredil nekaj višje strnjeno grobišče, ki obsega kakih 500 m² in je urejeno kot mali park, zasajen z lepimi grmičevjem in posejan z nizko travo. Po sredini vodi pot do skromnega spomenika iz umetnega kamna z napisom: »Hütet Freiheit und Frieden, denn wir starben für sie!« — Čuvajte svobodo in mir, mi smo umrli za njo! — Naj omenim, da počiva tam tudi 5 ali 6 avstrijskih železničarjev, ki jih je okupacijska oblast tudi likvidirala, domnevno, ker so se borili za pravice delovnega ljudstva. — Ali velja zgoraj navedeni napis tem avstrijskim državljanom ali našim žrtvam? Vsekakor za bolí našega človeka in posebno še svojce, da se domovina doslej ni zganila in jim postavila skromen spomenik z odgovarjajočim napisom v slovenskem jeziku.

Mestni in okrajni odbori Zveze borcev NOV in udruženja vojaških vojnih invalidov na področju bivše Stajerske zganimo se in postavimo tem žrtvam dostojen spomenik s primernim napisom v našem jeziku. Grobišča drugih narodov, ki se tudi nahajajo tam v bližini, so že davno urejena, tako n. pr. ima vsak ruski državljan nagrobni spomenik z napisom v materinščini.

Tudi bi bilo primerno, da se vsako leto za Dan mrtvih poda deputacija na to grobišče in položi tam venec. Organiziranje bi lahko prevzeli odbori Zveze borcev in vojnih invalidov, morda izmenoma oni iz Celja, Maribora, Trbovelj, Ptuja, Šoštanja, Laškega in drugl. J. K.

Misli ob brucovskem večeru

Vsako jesen se odpirajo šolska vrata. Dijaštvo prestopa v višje razrede, višji izobrazbi nasproti. Gotovo je, da je eden najpomembnejših dogodkov za vsakega študenta, ko prestopa po končani srednji šoli na univerzo. Ta prehod je nekaj mejniki v študentovem življenju. Ves način in ustroj se spreminja. Nič več učenja za vsako uro posebej, borbe za vsak zadostno, študija vseh mogočih in nemogočih predmetov, predmetov, ki te zanimajo, ki se jih učiš z veseljem, predmetov do katerih si »nevtralen« (žal profesorji tega pojma ne poznajo) in predmetov s katerimi si »na bojni nogi«. Izbereš stroko, ki te zanima, v kateri se želiš vse življenje udeleževati.

Stara navada je, da spremljajo vsak važnejši dogodek v življenju gotovi običaji in navade. Slovenski običaj pa je, da se zberejo ob važnih dogodkih znanci in prijatelji ter v veliki družbi proslavijo ta dogodek.

Tako so se tudi ob prestopu študentov na univerzo razvili posebni običaji, posebne proslave, ki so lastne študentom vseh narodov. Tudi bivše generacije naših študentov so proslavljale ta dogodek na bolj ali manj slovesen način, odvisno pač od splošnih življenjskih prilik.

Vedeti moramo, da Slovenci do leta 1919 nismo imeli lastne univerze, da so torej naši študentje ta važen dogodek proslavljali v sklopu tujih univerz. S tem pa so prevzemali več ali manj podzavestno navade in tradicijo tiste univerze. To je pa pomenilo tudi nevarnost, da bi naši študentje zapadli vplivu teh običajev, kar bi pomenilo odtujitev lastnemu ljudstvu.

Vsi ti razlogi so vodili mladega medicina, poznejšega zdravnika v Šmarju pri Jelšah, že leta 1943 umrlega dr. Josipa Rakeža in njegove kolege, da so zaorali ledino na tem polju ter skušali v nemškem Grazu, na nemški univerzi — slovenske nismo še imeli — uvesti ob tem važnem dogodku posebne slovenske navade in običaje, ki bi bili res naši in obenem odvrčali slovenske študente od nemških navad in običajev.

To se je res posrečilo. Pod psevdonomim I. R. Mukolovecky je izdal posebno knjigo teh običajev in navad imenovano »Kuževački statuti«.

Tudi letošnja generacija celjskih abiturientov stoji sedaj pred življenjsko odločitvijo. Večina se je odločila, da bo nadaljevala študij na univerzi.

Celjski akad. klub se je odločil, da bo, enako kot delajo v drugih krajih priredil v soboto 10. t. m. posebno družabno prireditev, na kateri bodo tudi celjski bruci, enako kot v drugih krajih, zlasti v Ljubljani, polagali ta najtežji vseh izpitov — brucovski izpit. Polagali ga bodo javno in navzočnosti svojih staršev, gotovo bo navzočih veliko »rednih krokarjev«, zlasti pa »starih bajt«, kateri bodo ta večer obnovili spomine na lastna, brezskrbna študentovska leta, na svoj lastni brucovski večer in izpit.

Komisija pripravlja težka in zamotana vprašanja, da bo mogla presoditi, če je vsak kandidat res zrel in vreden, da postane polnopraven član študentske družbe. Zato polagamo brucem na srce, da se še zadnji dan »gulijs«, da bodo dostojno pripravljani in oblečeni stopili pred obličje »slavne, visoke in nezmotljive komisije«.

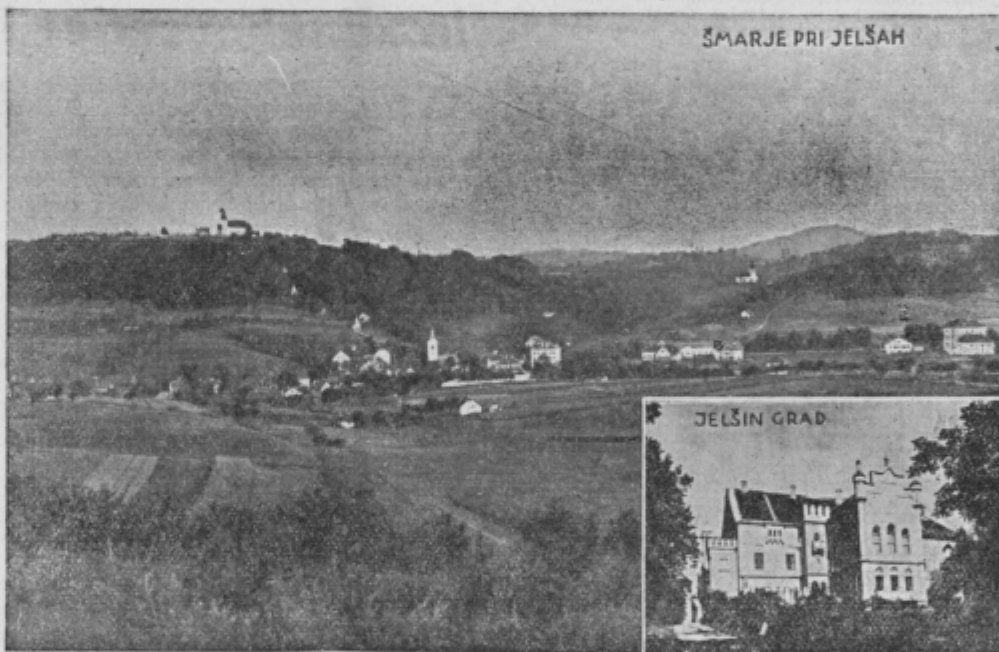
Vše prijatelje akademske mladine pa pričakuje bruci ta večer v svoji sredi, da bodo z njimi proslavili ta, za njih važen dogodek.

Šmarje in šmarski akademski večer

Menda ni kraja, ki bi imel za svoj domači kraj tako vnetih rojakov, kakor jih ima Šmarje pri Jelšah. Poleg rojakov pa so kraju vdani skoraj vsi, ki jih je tja prinesla služba ali življenje, kajti mnogokdo je prišel nerad v Šmarje, a je tudi nerad odhajal iz kraja. To občutijo domačini že vsa desetletja in so ponosni na svoj kraj in njegovo preteklost.

Šmarje je tih kraj ob Sotel-skem dotoku, položen med različno hribovje med Donačko goro, Bočem in Bohorjem z znamenitimi postojankami. Poleg krajevnih lepot pa je ustvarila še spretna umetniška roka umetnine svoje vrste in je pokrajina navdahnila umetnike in mislece za najlepše, kar so mogli ustvariti, saj je ustvarjal Jelovšek na Sladki gori prave umetnine slikarstva skoraj istočasno ko Ranger svoje freske v Olimju. V bližnji Ponikvi pa so se v prejšnjem stoletju rodili trije slovenski znameniti duhovi, saj so ustvarili Zagajšek prvo slovensko slovnico v slovenščini, Kocén prve splošno uporabne zemljevide in Slomšek znamenite pedagoške spise. V Podčetrtku pa je deloval znameniti kulturni delavec zdravnik Stefan Kočevar in je tja zahajal naš najznamenitejši Ilirec Stanko Vraz.

Šmarje je bilo nekaj res pravo gospodarsko, politično in kulturno središče ne samo svoje pokrajine. Saj so tu živeli in ustanovili v znamenitem Skazovem salonu Mariborsko tiskarno in Slovenski Narod dr. Josip Vošnjak, Hugo Tančič in seveda lastnik Franc Skaza, tu so delovali odlični prosvetitelji — učitelji Jurkovič, Debelak, Ferline in

Sumer, pa zgodovinar-pisec Ivan Vreže in gospodarski delavec dr. Hugon Karlin. Najimennejšo dobo pa je doživelo Šmarje, ko je prišel tja kaplanovat pesnik Anton Aškerc. Ni nobenega dvoma, da je bil čas od 18. oktobra 1883 do 12. avgusta 1889 tudi za pesnika samega najbolj ustvarjal, saj je prav za svojega bivanja v Šmarju ustvarjal najlepše stvari. Ze takoj ob svojem prihodu je priobčil socialno pesem Anka, katere motiv je našel kljub poznejšim drugačnim trditvam vendarle v Šmarju, ker kaže na to še tudi Ukrajinska balada, kjer je v poznejših izdajah zamenjala prvotno »Doro«, ime Ankinne prvorojenke »Zora«. Pesmi Mi vstajamo, Časa nesmrtnosti so nastale v Šmarju, zgodovinske slike v Jelšingradu, ki jih je tudi sam opisal, so dale Aškercu povod k ustvaritvi venca balad Stara pravda 1888.

In tako je hvale vredno, da so na pobudo šmarskih akademikov povabili sedanje in bivše akademike in po njih vpeljane goste, da se zberejo k akadem-

skemu večeru. V soboto, 3. oktobra so se ponovno spoznali in obnovili lepe spomine iz mladih dni, obudili spomin na rajne Šmarčane in dali pobude za nastopajoče generacije s tem, da so opisali svojo pot do kulturnega dela in svoje vraščanje v svoj čas.

Šmarski akademiki se zavedajo, da je njihova naloga, da zberejo sredstva in postavijo pesniku Aškercu vsaj ob stoletnici njegovega rojstva prav v Šmarju, kraju njegovih najimennejših pesmi, spodoben spomenik, zlasti ko bremo, da dobi spomenik ne v svojem rojstem kraju, marveč v Kobaridu, rojstem kraju njegovih pesmi, tudi pesnik Gregorčič. Tako bodo tudi sedanji in bivši akademiki postali vredni dediči lepih krajev in bogate njihove kulturne zapuščine. V tem znamenju bodo tudi nameravani vsakoletni sestanki šmarskih akademikov sami sejali novo kulturo in vsakoletni mladi rod bo vreden slavne preteklosti, ki jo tako bogato izžareva šmarska zemlja. Dr. P. St.

KLAVIRSKI DUO FRIESER-TRAUT

Koncertna poslovalnica iz Ljubljane je s sodelovanjem Jugokonzerta iz Beograda ter naših diplomatskih predstavništvev v Nemčiji in nemških v FLRJ povabila na koncertno turnejo klavirski duo iz Kölna, ki ga sestavljata pianistka Erika Frieser in njen mož Paul Traut. To gostovanje je prvo gostovanje nemških umetnikov v Jugoslaviji po osvoboditvi, hkrati pa odpira možnosti za tesnejše kulturno sodelovanje in zamenjavo jugoslovanskih in nemških koncertantov.

Klavirski duo Frieser-Traut bo imel koncerte najprej v Sloveniji in to 9. oktobra v Ljubljani, 12. oktobra v Ma-

riboru in 14. oktobra v Celju. To komorno združenje je nekoliko nenavadno, zlasti še, ker je le malo mest, ki bi razpolagala z dvema koncertnima klavirjema v eni dvorani. Poleg tega pa je literatura za dva klavirja dokaj skromna, saj originalnih klasičnih in romantičnih del skoraj ni. Na svoji turneji bosta oba pianista predstavila nekaj pomembnih del svetovne literature: sonato in koncert dveh »klasičkov« moderne, Hindemitha in Stravinskoga, dalje variacije na Paganinijevo temo poljskega skladatelja Lutoslawskega, Tokato avstrijskega skladatelja Heillerja in Rahmaninova Suito.

Goran

Pomen predstav iz filmskega arhiva v Celju

V filmskem arhivu Društva slovenskih filmskih delavcev se nahaja vrsta redkih filmov, ki niso v rednem prometu, a predstavljajo določeno filmsko vrednost. Zato bi bilo napačno pričakovati od vseh teh filmov takih kvalit, kakršne zahtevamo od sodobnih filmov, četudi utegnejo stari, le-te umetniško dosežati. Arhivski filmi so pa skoraj brez izjeme snovno slabše ohranjeni, ker jih je načel zob časa, obrabe in nekaterim izmed njih, posebno barvitim, je odmerjenih komaj še par let, nakar bodo postali samo še surovina za izdelavo laka, nadomestila pa ne bo. Med filmi, ki jih ima v svojem varstvu filmski arhiv, so nekatera že prava zgodovinsko dragocena redkost, zato pa še posebno zanimiv študijski material o razvoju sedme umetnosti. Da ta material ni dostopen vsak čas in vsakomur je razumljivo, a to dejstvo loči take predstave od ostalih s sodobnim programom. Bilo bi zgre-

šeno, če bi sedaj kdo očital filmskemu arhivu, da predvaja n. pr. film z Mariko Röck »Zena mojih sanj«, ker je ta film nastal v času nacističnega režima za potrebe frontne morale. Le to zadnje dejstvo je interesantno, ker ob njem spoznamo, kakšno reakcionarno vlogo utegne odigrati film, kako lahko preslepi s svojim bliščem, kako spretno zna prikriti svoj pravi namen.

Poudarjamo, da podobne predstave prirejajo filmski arhivi in kinoteke povsod v svetu. Tako ima n. pr. tudi kinoteka v Beogradu svoj lastni kino z rednimi predstavami. V filmskem arhivu Društva slovenskih filmskih delavcev v Ljubljani so po koncu vojne uspeli zadržati in pozneje pridobiti še vrsto filmov, ki so danes že redkost. Nekaj teh filmov gledamo te dni tudi v Celju. Zanimanje za nje je precejšnje, saj je to v prvi vrsti študijski material, ki je bil dostopen samo ljubljanski javnosti.

Iz Celja...

ZBORI VOLIVCEV III. ČETRTE

Za dne 14. oktobra t. l. ob 19.30 je sklical Mestni ljudski odbor v Celju zbor volivcev v III. četrti.

Zbori volivcev posameznih volilnih enot bodo v naslednjih prostorih: II. gimnazija, Obrtni dom, Sindikalni dom, II. osnovna šola in I. ošolska šola.

Na vabilih, ki jih bodo prejeli volivci te dni, bo razvidno, v katerih prostorih se zberejo.

Odbor Socialistične zveze III. četrti poziva vse svoje člane, da se teh zborov polnoštevilno udeležijo.

Odbor Socialistične zveze III. četrti.

OBDARITEV UČENCEV V GOSPODARSTVU

Dne 17. septembra je bila na okrajnem svetu za zdravstvo in socialno politiko ter svetu za prosveto in kulturo skromna ali redka svečanost. Obdarjenih je bilo 30 socialno ogroženih dijakov — učencev v gospodarstvu iz celjske okolice. Vsak je dobil po izbiri in okusu obleko v vrednosti od 5000 do 9600 din. Obdarjence so spremljali starši ali rejniki. Po razdelitvi oblek so obdarovancem priredili v hotelu »Evropa« skupno kosilo.

Tudi starši in rejniki obdarovancev so bili prijetno presenečeni, ker so njihovi otroci dobili nove obleke. Niso pričakovali, da si bodo dijaki lahko sami izbrali v bogati zalogi poslovalnice »Varteks« obleke po okusu, barvi in velikosti.

Na tej svečanosti je bil navzoč načelnik okrajnega sveta za prosveto in kulturo Rajer Borut, zastopnik sveta za zdravstvo tov. Mugu Franja in profesor Podjavoršek Albin kot zastopnik Stanovanjske zadruge v likvidaciji.

Denar za obdaritev v znesku 215.000 din je darovala Stanovanjska zadruge, naslednica bivše Potrošniške zadruge v Celju. Lepo je od članov upravnega odbora in delegatov, da so se na zadnjem občnem zboru spomnili tudi na socialno ogroženo mladino celjskega zaledja. F. R.

V CELJU SMO PRIČELI Z JEZIKOVNIMI TEČAJI

Ljudska univerza v Celju si je zadalala nalogo, nuditi delovnemu ljudstvu možnost, učiti se tujih jezikov, a tudi svoje materinske. Zadnji ponedeljek so se v predavalnici LU na učiteljsku zbrali številni prijavljeni tečajje; na tem sestanku so se pogovorili o vsem potrebnem glede pouka in sestavili tudi urnik. Pouk se bo vršil takole: vsak ponedeljek od 19 do 20.30 angleški I., II. in III., esperanto in praktični pouk slovenskega jezika; vsak torek od 18 do 19.30 nemški I., od 19 do 20.30 steno-grafija I.; v sredo od 19 do 20.30 nemški II. — Vpisovanje v tečajje se še nadaljuje. Tečajji iz francoščine I. in II., italijanščine I. in II. ter stenografije II. se bodo pričeli, čim bo dovolj prijavljenec. Zato pohižite za vpisovanjem! Učite se slovensčine! Nameščence in delavce vabimo k nadaljnjemu vpisu v tečaj slovenskega jezika. Potreba po znanju pravilne slovensčine zahteva, da se v svoji materinsčini izpopolnjujemo, da nje pravilnost v govoru in pismu utrdimo. Potrebna je nameščencem v pisarnah in trgovinah, kakor tudi delavcem v obrtniških delavnicah ali v tovarnah. Pridite se učiti slovensčine, ne bo vam žal! Pouk slovenskega jezika bo vsak ponedeljek od 19 do 20,30 na učiteljsku.

... in zaledja

IZ BRASLOVČ

Dogodek, ki se je nedavno zgodil v bivši braslovski mesnici, je res graje vreden. Kakali smo na meso, bilo nas je precej, med nami je bila tudi sedemdeset let stara žena, polna revmatizma in prosila, da bi prej prišla na vrsto, ker težko stoji. Dala je papir za meso na mizo, v tem hipu pa je skočil mladi Marovt J., po poklicu čevljar iz Topovelj pri Blaslovčah, vrzel papir po tleh, njo pa sunil nazaj, da se je reva skoro prevrgla in ji zažugal: »Tu, zadaj boš čakala, če ne te vržem iz mesnice!« Kje je socialni čut? Še več je takih Marovtov, ki tako spoštujejo stare ljudi. Bil sem priča tega prizora. Če kdo ne verjame lahko to pove tudi stara žena. A. L.

SMARTNO OB PAKI

Most bodo popravili

Most, ki ga je razdrla narasla Paka ob priliki zadnje povodnji, bodo v kratkem popravili. Je to nujno, ker bi bil drugače del Slatina odrezan od Smartnega. Res je, da bodo stroški za popravilo precejšnji, vendar se mora to urediti čim prej zaradi nemotnega prometa. Občinski ljudski odbor je že obljubil svojo pomoč.

Dober učni uspeh v trgovskem tečaju

V avgustu so bili izpiti trgovskih nameščencev, ki so obiskovali trgovski tečaj od začetka februarja do sredine julija v Smartnem ob Paki. K izpitu se je prijavilo 112 tečajnikov. Od teh je imelo 7 tečajnikov popravne izpite, ki so bili pretekle dni. Izpiti jih je opravilo šest, eden pa se k popravnemu izpitu ni prijavil. Končni rezultat uspehov je naslednji: 2 kandidata sta opravila izpit z odličnim uspehom, 25 s prav dobrim, 68 z dobrim in 16 z zadostnim uspehom. Vsem čestitamo, posebno to-

RAZSTAVA REJCEV MALIH ŽIVALI V CELJU

Preteklo nedeljo je Društvo rejcev malih živali odprlo na vrtu Celjskega doma svojo II. letno razstavo.

Razstavljene so v glavnem domače živali, ki jih gojijo člani društva, t. j. kokoši, zajci, golobi itd.

Vsem tem rejcem gre velika zasluga za trud, da so na tem področju gospodarske dejavnosti dosegli s selekcijo samo vzorne in odgovarjajoče pasme.

Mali posestniki, vrtničarji, delavci in uslužbenci, ki imajo priliko pečati se s to panogo gospodarstva bodo lahko videli na tej razstavi vzorne zdrave eksemplare teh živali ter jih bodo lahko tudi kupili.

Priporočamo vsem, da si to koristno razstavo ogledajo. Vsem razstavljalcem, sodelavcem, odbornikom ter nekaterim članom društva pa vse priznanje za trud.

Na razstavi prodajajo tudi srečke za bogat srečolov, vstopnina pa je nizka. Razstava bo odprta še do nedelje, 11. oktobra t. l.

NESPRETNO PREMIKANJE

Ze nekajkrat smo pisali o prehodu čez železniško progo na Mariborski cesti. Res so tehnične zapreke in morajo celjski železničarji urediti kompozicije, ali odprijeti vagonse pošljake na industrijske tere velikih celjskih tvrdk. Vendar bi prosili vodstvo celjske železniške postaje, naj premikanje tako uredi, da bo izvršeno hitro in spretno. V torek jutraj so premikali dolgo železno kačo sem in tja nad deset minut, seveda v času, ko hiti največ ljudi v službe in ko pripeljejo iz vseh strani vlaki delavce na delo v gabski industrijski center.

Vso to množico ustavijo zapornice na Mariborski cesti. Nad štiri sto ljudi je čakalo, okrog sto petdeset kolesarjev in avtomobilov.

Gibanje prebivalcev v Celju

v času od 26. 9. do 5. 10. 1953

Rojenih je bilo 25 deklic in 18 dečkov.

Poročili so se:

Sander Albert, zidar iz Lemberga 6, in Sander Roza, nameščena iz Kočevja; Gregl Viktor, področnik LM iz Sentjurja pri Celju, in Gornik Albina, tovarna delavka iz Hruševca 16; Vrečko Viktor, zidar iz Arclina 32, in Golob Franciška, kuharica iz Arclina 32; Vitez Bela, varilec v tovarni tehtnic, Celje, Mariborska 2, in Sibanc Ana, poljedelka iz Celja, Mariborska 1; Golob Alojz, tkalski mojster iz Celja, Tkalska 15, in Germandin Adela, tkalka iz Celja, Tkalska 15; Pušnik Franc, strojevodja iz Celja, Titov trg 1, in Trampus Ana, natakarica iz Celja, Zagrad 42; Tanšek Franc, tovarniški delavec iz Celja, Miklavški hrib 5, in Bincl roj. Eler Katarina, tovarniška delavka iz Celja, Kovinska 6; Kavčič Zdenko, elektrovarilec iz Celja, Kovinska 1, in Grus Stanislava, delavka iz Celja, Kovinska 11.

Umrli:

Rošar Branko, dojenček iz Gorice 31; Pasero Alojzija, roj. Flis, upokojenka iz Celja, Kovinska 4, stara 59 let; Crepinšek Franc, zidarski mojster iz Zgornje Hudinje 158, star 49 let; Gorenšek Jernej, zidar iz Bukovja 27, star 54 let; Vizjak Rozalija, roj. Golavšek, upokojenka iz Celja, stara 92 let; Soler Marija, roj. Zalar, gospodinja iz Sadržice 198, stara 45 let; Klajnšek Anton, poslovođa iz Sentjurja pri Celju, star 55 let; Jager Egon, otrok iz Sentjanja pri Velenju, star 5 mesecev; Hribernik Barbika, dojenček iz Krtinc 32, Smarje pri Jelšah; Stiglic Vida, dojenček iz Bočne 85, Gornji grad.

varišči Jožici Pušnik iz Velenja in tovariški Tinetu Steblovniku iz Smartnega ob Paki, ki sta bila edina odlična. — Trgovinski zbornici za okraj Šoštanj vse priznanje za njen trud pri organizaciji in izvedbi tečaja.

»HIŠE SO PRODAJALI«

V štev. 39. »Savinjskega vestnika« je bil članek o prodaji hiš splošnega ljudskega premoženja pod naslovom »Hiše so prodajali«. V članku je bilo navedeno, da hiše niso mogli prodati zaradi zelo visokih cen.

Glede cenitve obveščamo, da je cenilna komisija izvedla vse cenitve točno po tabeli Uradnega lista FLRJ štev. 36-51, katere se nanaša na prodajo hiš splošnega ljudskega premoženja. Zapisniki o cenitvi so bili izvedeni po predpisih »Ljudske uprave« štev. 1-2 1953 na strani 41-45. Pri vsaki posamezni ocenitvi so se točno ravnali na možnost najnižje postavke navedene odločbe.

Ker pa so te hiše nujno potrebne popravila je cenilna komisija tudi to v polni meri upoštevala ter odbila pri 10 zgradbah 1.763.045 din.

Cenilna komisija

IZ SENTJURJA

ANTON KLAJNŠEK

Pred dnevi je iz Celja, kjer je v Splošni bolnici podlegel zavratni bolezni, prispela nepričakovana žalostna vest, da je umrl Anton Klajnšek, gostilničar in mesar v Sentjurju pri Celju. Zapustil nas je v najlepši moški dobi, star komaj 53 let. Kako priljubljen je bil pokojnik, je pokazal pogreb, saj se je na poti v njegov poslednji dom zbrala ogromna množica Sentjurčanov in okoličanov.

Teško smo se poslovili od našega

Župnik Jančič iz Šempetra se vtika v posvetne stvari

Sempetranom, tudi poštenim vernikom, ni neznan, da tamkajšnji župnik kljub svoji starosti ni tako svet, kot bi bilo za božjega služabnika priporočljivo. Ljudje vedo, da je v socialnem pogledu precej trd, to se pravi, da ima roke obrojene precej k sebi, ker pa bi morda kdo le oporekal, češ, to ni res, bom navedel nekoliko konkretnih primerov, kako veliko bližje je župniku posvetno življenje od posmrtnih blagov.

ZUPNIK SOODLOČA PRI OBČINSKIH VOLITVAH

Župniku ni vseeno, kdo bo izvoljen v občinskem odboru za predsednika. Navsezadnje to ni taka pregreha, saj je vendar volivec. Vendar mu mora biti jasno, da je kot volivec opravil svojo dolžnost, ko je volil, ker pa ni izvoljen odbornik, bi moral nadaljnje volitve za predsednika prepustiti izvoljenim ljudem.

Kaj hitro je po jesenskih občinskih volitvah leta 1952 izvedel, kdo vse je bil izvoljen, potem pa je nekatere odbornike povabil na osebno »avdienco«, n. pr. Franca Čremožnika, katerega je pri Čremožnikovi teti nagovarjal, naj bi on bil predsednik, potem pa je pristal tudi na to, da bi bil Udovič tudi kar dober in če ne drugače tudi Terjav, ker sta oba katoliška moža, predvsem prvi. Zlasti se je vnel na Udoviča, češ, ta, ki je prvoborec in rezervni kapetan, bo poleg tega, da je njemu osebno naklonjen, tudi veliko več dosegel z ozirom na njegovo preteklost med okupacijo.

Morda bo kdo mislil, želja župnika Jančiča je pač ta, da bi v šempetrski občini vladalo nekako krščansko vzdušje. Pravi nagoni in vzroki pa so veliko manj »obče krščanski«, za vsem tem tiči špekulacija, da bi s pomočjo takega sestava ljudskega odbora lahko zadostil svojim osebnim interesom, znižanjem davkov itd.

VOHUNSKA MREŽA GOSPODA JANČIČA

Kar se volitev tiče, je bil gospod Jančič naposled zadovoljen tudi z Aloj-

zom Terjavom v prepričanju, da je novo izvoljeni predsednik toliko mehak in si bo pustil vplivati od kroga nekaterih odbornikov, ki jih je v svojem »božjem poslanstvu« primerno pripravil.

Zanimivo je, da je župnik Jančič pridobil najprej Čremožnika, potem uslužbenko občinskega ljudskega odbora Terezijo Pisanec in odbornika Franca Udoviča in Franca Brežnika. Čremožnika je nagovoril, da bi se na seji občinskega odbora zavzel za znižanje njegovih davčnih obveznosti, ostala dva odbornika pa je ločeno, ne da bi vedel drug za drugega, nagovoril, naj na seji govorita njemu v prid in si tako zagotovijo večino merodajnih glasov. Od Terezije Pisanec pa je neprestano zahteval podatke, ki jih je uporabljal pri vlaganju pritožb, izposojal si je od nje uradne liste in uradne tajnosti.

DIPLOMACIJA PRI IZKORIŠČANJU DRŽAVNIH USLUŽBENCEV

Pri ljudeh, ki mu niso bili povsem podložni in niso slepo izpolnjevali vseh njegovih naročil, se je posluževal prefinjene diplomacije. Ko je od uslužbenke Pisanec zahteval podatke, pa mu jih ta iz strahu in zavesti, da za izdajanje takih podatkov ni pooblaščen, ni izročila takoj, je zabrenkal na drugo struno. Pisal je njenemu očetu natančno takole: Oče Pisanec! Hčerka Terezija mi ni ugodila, kar sem prosil. To me žalosti; ugodim jaz vam pri kozolcu, ona meni ne; da bi vsaj rekla: ne morem, ali nočem. To Vam sporočim — župnik J.

Namen tega je jasen: ustvariti v družini težko ozračje, sprovcirati pritisk staršev na otroka. Da bo razumljiva ona o kozolcu, pripominjam, da župnik daje v najem zemljo in poslopja tistim ljudem, od katerih potem zahteva »primerno odškodnino«.

Za izvršene usluge je znal Jančič tudi nagrajevali. Tako je poslal Pisančevim steklenico vina in listek z naslednjo vsebino: Vino pošiljam po Hladin Tereziji za usluge.

Direktor Zavašnik in »Vnebovzetje« Humar Jožeta

Ne bom ogreval starih stvari. Resnica je, da je bivši direktor »Konusa« v Slovenskih Konjicah imel nekaj zaslug, ko je prišel v Konjice. Predvsem je politična dejavnost v tovarni oživila, izginila so šikaniranja med komunisti. Tako se je rehabilitiral pred okrajnimi forumi, kajti iz Slovenji Gradca ni prinesel posebno dobrih spričeval. Potem pa je prišlo do sporov med partijsko organizacijo, delavskim svetom in upravnim odborom. Zavašnik se je pokazal kot izredno ambiciozen človek, skratka bil je tipičen birokratski direktor. Vse to smo v časopisju že brali. Bil je pač človek, ki je svojevoljno urejeval odnose v podjetju. Pri vsem tem je imel svojih napak dovolj in če mu jih je kdo predočil, je ostro reagiral in izvajal represalije. Komunisti so postajali vedno bolj budni na njegove napake, hoteli so jih popravi, toda naleteli so na njegovo trmo. Ni čudno, da se je stanje zaostrojilo in terjalo vedno večje posledice.

Eden od vzrokov spora je bil gotovo šef komerciale Humar Jože. Večini ni bilo prav, da zavzema tako odgovoren in visok položaj v podjetju. Direktor Zavašnik bi takrat moral stvar urediti. Toda tedaj sta že bila v lojalnih

nepozabnega Tončka. Bil je dober, zaveden član SZDL, mož — poštenjak, ki je ljubil resnico in ni poznal zvijače. Zapusča ženo in hčerko Erno, ki študira medicino v Ljubljani in jima izrekamo naše globoko sožalje. F. K.

Gibanje prebivalcev v celjski okolici

v času od 28. 9. do 5. 10. 1953

Rojenih je bilo 10 dečkov in 10 deklic.

Poročili so se:

Ošlak Karel, poljedelec z Skomarja, in Koprivnik Amalija, poljedelka iz Skomarja; Pungaršek Stefan, tesar iz Sv. Stefana, in Klinc Jožeta, poljedelka iz Cerovca, občinski ljudski odbor Smarje pri Jelšah; Vodovnik Viktor, poljedelec iz Letuša, in Remic roj. Barovič Friderika, trgovska pomočnica iz Letuša; Sevnčnik Ivan, mizarški pomočnik iz Polzele, in Ferarič Marija, delavka iz St. Andraža, občina Polzele; Glak Karel, krojaški mojster iz Braslovč, in Grenko Helena, poštna uslužbenka iz Braslovč; Mašera Janez, krojaški pomočnik iz Tržišča, in Strah Marija, rojena Cvetko, blagajničarka iz Tržišča, občina Rogaske Slatine; Pevec Ljudevit, kemijski tehnik iz Kasaz, in Kozovina Ana, delavka iz Kasaz.

Umrli:

Starobasnik Emil, delavec iz Trnovelj pri Celju, umrl v Domu onemoglih v Vojniku, star 58 let; Svečnik Fortunat-Ferdinand iz Laškega, umrl v Domu onemoglih v Vojniku, star 87 let; Steble Anton, doma iz Vojnika, kmetovalec, star 49 let; Vrečko Matija, gostilničar iz Triske gorce, star 64 let; Jurše Marija, kmetica iz Polzanske gorce, stara 75 let; Nunčič Stefan, kmetovalec iz Konuškega, star 67 let; Kovše Jakob, prevzičnik iz Pake, občina Vitanje, star 76 let; Skrljovnik Pavla, roj. Pesjak, gospodinja v Paki, občina Vitanje, stara 61 let; Rakovnik Alojzija, rojena Ravjak, gospodinja v Hudinji, občina Vitanje, stara 41 let; Poljšak Alojz, vizičar iz Buč 62, občina Kozlje, star 62 let.

Na tak način je ravnal tudi drugje. Aprila letos je pred cerkvijo nahrulil teto Franca Brežnika, Marijo Voh, zakaj se njen nečak, ki je občinski odbornik, ne potegne zanj.

Župnik Jančič je bil presenetljivo točno informiran o slehernem razpravljanju na občinskih konferencah. O tem je vodil točne zapiske, ki jih je v svojem uradu diktilar celo šolskim otrokom. Ko je Terezija Pisanec odšla na novo službeno dolžnost na občinski ljudski odbor Zalec, jo je še vedno obdržal v svoji »vohunski mreži«. Tega je bil zelo vesel, ker se je področje njegovega delovanja razširilo. Z njeno pomočjo je dobil podatke o obdavljenju drugih župnij in župnikov in tako na podlagi teh podatkov vlagal pritožbe. Imel pa je to »krščansko slabost«, da je dobljene podatke točno uporabljal, lastni primer pa lažljivo izkrivljal.

UTAJA PO MNENJU GOSPODA JANČIČA NI GREH

Kako »krivično« odmerjene davke je dobil župnik Jančič, povedo naslednje številke. Lansko leto je ta resnicoljubni gospod prijavil 27.900 din čistega dohodka. Za to vsoto je bil obdavčen in se mu je zdelo celo preveč, da se je pritoževal. Uspeh je pridobil za svojo pritožbo mnenje občinskega ljudskega odbora, ki je njegovo davčno osnovo znižal. Vse to pa spričo njegove organizacijske sposobnosti ni nič čudnega. Poznejša preiskava pa je ugotovila naslednje: Dokumentirano je veliko število dohodkov, ki jih je enostavno utajil. Znesek teh dohodkov, ki ga je mogoče vsak čas dokazati, znaša 196.000 din čistega dohodka. Gotovo je bilo teh dohodkov še več.

V zvezi s tem dobesedno dodajam pismo odbornika Čremožnika, ki sporoča neuspeh pri zavzemanju za znižanje davka Jančiču na občinski seji: Častiti! Sporočam Vam, da je bila borba za to zadnjo akontacijo naravnost srdita. Ker pa je bil navzoč tudi okrajni predsednik, ni bilo mogoče prav nič doseči za znižanje akontacije, nasprotno, on je zahteval le še povišanje. Na drugo Vaše vprašanje, da se je njemu z zaporom zažugalo pa v toliko odgovarjam, da sem zvedel po gotovih osebah in tudi od njega, da je bila celi dan o tej zadevi grozitev po telefonu in besedno. Pač pa je on samo za 2000,— za Vas akontacijo znižal in nekaj tudi za nekatere obrtnike. Jaz sem prepričan kar Vi na prvem vprašanju omenjate, da se Vas kaznuje, ker Vi niste v CMD, Borba je dandanes tako huda in uspehi borbe tako malenkostni, da se bome najbrže v najkrajšem času odpovedali svojim odborniškim odgovornostim. Vas pozdravlja Čremožnik Franc. (Datirano dne 21. 4. 1953.) — (Bralci naj nam oprostito zaradi pravopisnih napak, je pač prepis.)

ABSOLUTNO PRVI V SVOJI FARI

Ko je že takole celotni občinski odbor plesal po njegovih vižah, si ne moremo misliti, da bi tudi v cerkvenih zadevah bilo kako drugače. Jančič se ni zmenil za postavo. Organiziral je še nadalje III. red, nekako lastno organizacijo »Roža«, ki mu je imenitno denarno nesla, izkoristil občinsko uslužbenko za pisanje cerkvenih pesmi na državni stroj in stroške, uporabljal šolsko mladino za brezplačno delovno moč pri raznih pisarijah itd.

Sistem njegove duhovne vzgoje je popolnoma diktatorski, sili otroke v cerkev na nekak administrativni način z oddajanjem listkov, jih uradno kliče na izpraševanje, organizira med mladino denunciantstvo itd. Tako si pusti od svojih mlečnozobih zaupnikov pismeno dostaviti imena vseh tistih otrok, ki so bili med cerkvenim opraviлом nemirni. Kako otročji je v svojem ekstremu, dokazuje listek, ki ga je pisala neka deklica, v katerem navaja štirinajst nemirnežev v nedeljo 12. 7. 1953, ker je naposled še sam pripisal izjavo, da je deklica P. I. med mašo gledala v ogledalo in neki drugi deklici jezik pokakala. Tak »incident« se Jančiču zdik vreden kronološke obdelave. Kaj bo iz teh otrok, kot so n. pr. Laznikova, Polakova, Blaznikova in še več takih, če v rani mladosti začnejo pod vplivom gospoda župnika licemerno ovajati sovrstnike za dejanja, ki jih v prešerni mladosti dela vsak, pa tudi oni sami. Je po njegovem načinu take vzgoje pravilen? Svetohlinško obnašanje zgolj zaradi tega, ker jih nekdo opazuje in tožari? Tak način vzgoje ruši človeške vrline, kot je odkritostnost itd. Toda dovolj o tem. Preveč bi bilo vsega, če bi naštevati vse, kar bi govorilo v prid trditvam, ki jih navajam.

Za zaključek omenjam še naslednje: Občinski ljudski odbor je bil o vsem tem dobro poučen, saj je na lastni koži vse občutil. Nič manj pa ni bil poučen občinski ljudski odbor Zalec, in vendar so v obeh krajih dopuščali, da se je gospod Jančič tako nelojalno vtikal v delo ljudske oblasti, v isti sapi pa zahteval, da se ljudska oblast ne sme vmešavati niti v tiste zadeve, ki niso cerkvene, ampak le po njem v zvezi s cerkvijo. Izgleda, da je v Šempetru oblast dejansko vodil Jančič in da so odborniki čutili večjo odgovornost do njega kot do volivcev, katerim so prisegli.

IVAN TAVČAR — OSIP SEST:

CVETJE V JESENI

(Ob drugi reprizi 3. oktobra t. l.)

Celjsko gledališče je odprlo novo sezono. Dnevno časopisje je otvoritev pospremlilo s članki dramaturga Filipiča in upravnika Gradišnika, tako da je ožja in širša javnost seznanjena z glavnimi problemi in težavami našega gledališča. Pozornost je vzbudila temeljita razprava o slovenski dramaturgiji leta 1953 v »Naših ragnedih«, ki jo je napisal Lojze Filipič. Razprava govori seveda samo o teaterskih stvarih, vendar je po načinu analize in presojanja pomembna tudi za marsikakšno drugo kulturno področje. Napredek sleherne človeške dejavnosti je res mogoče samo tedaj, če dejanje spremlja odkrita beseda, samo iz priznanja objektivne resničnosti, iz spoštovanja resnice je človeku mogoče doseči resničen, objektivni, vsaj relativno trajen uspeh. Zato je prav, da se je ob problematiki celjskega gledališča to odločno povedalo.

Sezono smo odprli z domačim delom, ne sicer z dramo, pač pa z dramatisacijo enega najbolj čislanih Tavčarjevih del »Cvetje v jeseni«. Kaj je napotilo umetniško vodstvo gledališča, da je poseglo po tej dramatisaciji, je razvidno iz skopih marginalij k okvirnemu repertoarju, ki so izšle v dnevnem časopisju in lokalnem listu. Naši dramaturgi so v zadregi, kadar se ozirajo za dobro domačo ljudsko igro. Iz take zadrege je najbrž nastala tudi dramatisacija Tavčarjeve okvirne povesti »Cvetje v jeseni«, s katero se je poslovil od svojega kmečko krajinkega pisateljskega dela. Jasno je, da o kakih dramih v smislu znanih literarno-teoretičnih pravil, veljavnih brez slehernega dvoma pred naturalizmom, v Sestovi dramatisaciji ne more biti govora. Dejali bi jo lahko k dramam, ki so bile pred pol stoletja moderne skoro po vsej Evropi, predvsem pa v kulturnem območju Berlina in Dunaja. V krizi, ki je evropsko dramatiko zajela v dobi naturalizma in moderne, je evropski oder globoko zajel domačijo in krajinke ozračje, hotel je priti do pozivljajočih sokov v domači, kmečki grudi. Pokrajina z vsem občutjem, z vso atmosfero njenih objektivnih in subjektivnih elementov je s tem še bolj kakor doslej postala umetniški predmet. Pokrajina je skoro zamenjala milieu; zrak, ki ga ljudje dihaajo, do ločal in ravnal njihovo bitje in žitje, dejanje in nehanje. Občutje in moč grude preveča te ljudi. In čustvo! Čustvo je vse, seveda! Beseda že, a ne bogve kako. Veselje nad svetlobo, nad soncem, hrepenenje po naravi in naravnosti, odprte oči in odprto srce za lepoto sveta, nepremagljivi radoživ optimizem, to in še kaj je duhovni svet te epike in posebej dramatike.

Priznam, vsake predstave kmečke drame se na tihem bojim. Zoprna mi je drastična, naturalistična podoba naše vasi, nič bolj mi ni pri srcu olupševanje. Človek je res menda najbolj občutljiv za tiste stvari, ki jih pozna iz materinega mleka. Naj to psihoanaliza razlaga in pojasnjuje kakorkoli, zmerom se bojim za podobo in za podobe, ki jih nosim na dnu srca. Socialni prerez naše vasi, ves duhovni in čustveni svet, ki se iz njega poraja, je zamotan in ga v celoti težko kdo razume. »Kmet je kralj«. Kadar sem bral tisto čudovito in tolikokrat citirano mesto v »Cvetju v jeseni«, sem od mladih nog videl in slislal predvsem tistih pet »če«, ki jih v naši deželi ni bilo izpolnjenih niti za tretjino kmetov, da ne govorim o socialnem prerezu rojstne vasi, ki je vsakomur najbližja. Bolj mi je bila blizu Tavčarjeva beseda o slovenski kmetici, o bajrtarjih, hlapih, garačih, gostačih, previtkarjih, o malem življenju malih ljudi, ki sem ga sam doživel.

Režiserka Baranovičeva se je lotila dela z obzirno, čutečo roko. Dejanja tu ni mnogo, več je »stanja« in še to nekam stilizirano, tipično. Figure, ki to tipiko predstavljajo, imajo včasih že kar simboličen pomen: Janez je izrezljan predstavnik hrepenenja po prvobitni naravi, tisti del Tavčarja, ki iz njega izvirajo neizbrani curki očarljive romantike. Janez Albreht je to prav dojel in dal oboje z občutkom in poslušom za besedo in njeno čustveno vsebino. Zdel se mi je močnejši v gosposkih prizorih kakor v kmečkih. A tudi v kmečkih mi je bil dovolj naraven in pristen. Zaiti v afektacijo, prefratnost in neko spakovanje, je s to podobo kaj lahko. Igrati gosposkega kmeta s pridihom ironije ali celo satire, bi bilo lažje. Igrati kmeta, ki ga samo pokriva gosposka skorja, in tak je dr. Ivan bil, to pa ni lahko. Le redke kmečki intelektualci kmeta v sebi v resnici ohrani. Zato je igralska podoba dr. Ivana zares kočljiva preizkušnja igralskega talenta kateksohen. Pristno čustvo utegne razredčiti v ceneno sentimentalnost, pa imaš v takile na videz — dramu papirnatega, neverjetnega junaka. Albreht je brez posebnih igralskih domislic, s preprosto, naravno igro uspel, bil je prepričljiv. Več ni treba. V dramatisaciji ni pravega dramatičnega življenja, ni energičnega prijema. Vendar se je režiserka zaradi idilično-epske vsebine znala ogniti razvlečenosti in se držala »velelike« ceste kmečkega življenja. Prav lahko bi bila zašla v stranske poti »po zavrtih«, ki jim dramatisacija ni ušla.

Jedrnatost, suvereno obvladanje časa, prostora in dejanja je in ostane temelj dramatik. Osrednjo podobo tvori Presečnikovina: tu je oče Presečnik, ki nima dosti besed in še te, kolikor jih ima, mu jih odjeda mati Barbara. Sedej in Sedarjeva nista sicer ustvarila monumentalnih likov, kakršnih bi si po Levstikovi besedi želeli, kadar gre za trdnega gospodarja — kmeta kralja, vrlega »moža« in zastavno grun-tarico, ki v sebi še nimata kantorskih apetitov, pač pa dihaata z vsem svojim bistvom in z vso vnanjo pojavo tipiko prave vaške patriarhalnosti. Vem, monumentalnost lahko zavede v votlo bobneč zanos, v patetičnost, ki utegne biti zoprna še bolj zato, ker se je drži duh po senu in po gnoju. Vendar se mi zdi, da sta oba lika bila prebleda, premalo poudarjena, premalo tistega sta imela, kar so imeli taki v resnici in kar jim je vsaj naša epika, deloma pa tudi dramatika doslej prisodila in priteknila. Meta, ki jo je na okus in pritrjevanje vsega avditorija igrala Vrečkova, ni seveda Tavčarjeva novost ali nekakšna čisto posebna ženska, ob kateri je cvetela zapoznela modra cvetka Tavčarjeve romantične ljubezni. Take nežne, kreposte deklince nastopajo v vseh krajinških literaturah, Ruederer jo je v svoji komediji »die Fahnenweihe« celo izpostavil za tarčo svojih šal in humorja. Toda tako, kakor je, je dekle naše zemlje in ne bi bilo napak, če bi njena samozavest bila naša standardna lastnost. Vrečkova je z Meto s tankim posluhom za besedo in njeno vsebino, z razumevanjem in doživljanjem značaja — in reči je treba, da je Meta bolj značaj kakor pa tipična slika, sneta iz muzeja krajinke beletrije — ogrela in se predala popolnoma občutju, ki ga je Tavčar s svojim silnim čustvom vtil v svoje predzadnje delo. Nič ne de, če je njena smrt nekam neverjetna in »grozno« romantična, nič ne de, če nam ne gre v račun niti s stališča dramske »čustvene« pravičnosti. »To je preprosto; kar živi umre«, bi lahko rekli s Hamletom. Taka smrt je umetniško sicer edino možen konec, čeprav je v vsem delu toliko humorja in svetlobe, da bi konec koncev naš čut za pravičnost pristal na nekoliko »morganatičen« zakon med advokatom pri štridesetih letih in kmečko punco pri osemnajstih. Če bi do njega prišlo, bogme, bi to terjalo še eno povest, ki bi kazala, kako se mlada dva na Mlačanovini ubadata. Ker se to upira resničnosti. Tavčarju Meta na rokah umre, saj je to potem ob črni kavi še bolj romantično. In končno: marsikak kmečki intelektualec je kupil večje ali manjše posestvo, tudi več, noben prerezni tip pa ni pustil poklica, da bi prijel za plug in koso. Ze Masaryk je realistično presodil tolstojansko kmečko početje. Presodil ga je prav. Vsi smo prišli iz kmetstva, ti prej, oni kasneje, vračali pa se nikoli ne bomo: agrarizem kot svetovni nazor je prazna pena. Pa naj bo še tako pust zaključek: ko sem gledal to Meto na našem odru, sem ga razumel, agrarizem namreč in vse čustvene lamparije, s katerimi je tovrstna romantika obložena in podložena. Razumel sem Tavčarja in tiste vezi, ki so ga vezale na čudovito Blegošovo deželico z njenimi dolinami in zaselki od Leskovškega Kala do Davče, od Poljan do Ojstrega vrha. Kje so že leta, ko sem kot študent hodil po žetinskih senože-tih! In ne morem si kaj: ni mi bilo prav, ko sem gledal naše tri kosce na odru. Če karakterju vzameš neko človeško sestavino, ravnaš prav tako napak, če neko standardno človeško delo predstavljaš samo simbolično, samo na pol. To je prav tako drobna reč, kakor če fanté z metlo nastopi v prekratkih hlačah, ko pa so bile za tako »žival« v modri takrat (kakor od lani) — dvetretjinke. Drobne stvari, a prav zato bi se lahko popravile. Saj je znano, kako včasih najlepše občutje, najbolj zbrano atmosfero podere in razdere drobna iver, ki pod sekuro časa napak odleti. Isto bi rekel o Krašovčevem župniku, ki bi tak, kot je, brez škode odpadel, ker ni nič povedal in le slabo izpopolnjeval slovenski občasni kmečki forum »pod turnom« ali pred cerkvijo. Res krajinke literature si brez dobrodušnih in v jedru dobrotljivih župnikov skoraj ne moremo zamišljati, toda potem ga je treba tudi igrati. Mislim, da bi bil moral vlogo prevzeti starejši igralec. Pomemben delež pri igri sta imela Marjanca Horvatova z Lizo in Milan Brezigar z Danijelom. Oba sta v svojo igro ujeta tisto, kar je pri genezi nekega dela Goethe imenoval »notranjo obliko«, z drugo besedo občutje. Preveč bi terjali od ansambla, če bi zaradi krajinkega vzdušja pričakovali vsaj dialektični poljanski nadih. Ne bilo bi napak, toda, ker je poljansčina težka, je boljše, da je režiserka ni pritegnila. Ob iskri, dovezni igri obeh subretnih tipov sem se spomnil na besedo Jeana Paula, ki je dejal, da bi noben umetnik ne smel zrasti v džungli velemesta, ampak vsi na deželi ali kvečjemu še v provincialnem mestu. Izredno je ugajal Brezigar. Njegov Danijel je bil pretehtan, dobro postavljen, zelo plastičen lik. Sem in tja me je kaka drobna črta motila, vendar je v celoti popolnoma uspel in k umetni-

CELJSKE BODICE

Celjski obrazi

NATECAJ ...

Torej pesniki sedlajte
 Pegaza na vic — Parnas.
 V štirih verzih klofutajte
 vsak posamezen obraz.

In če boste najti znali,
 veliko mož, ki v Celju živi,
 v doglednem času bomo zbrali
 »Obrazov celjskih galerijo«.

Kdo pa uganil bo ob koncu,
 prav sleherni obrazek »lepi,
 se režal bo kot gos v loncu,
 nagrajen — če bo srečen žreb:

PRVI:

Po Celju se spreha ja pleša,
 Baretko jo precizno skriva.
 Pod njo pa bistra pamet peša
 in jo brez haska pot obliva.

DRUGI:

Poslovno se peča s starino.
 Na glavo se mu vdira hram.
 Ljubi freske — ljubi vino,
 če staro je kot Abraham.

TRETI:

Boščam boter je — rednik.
 Ni dobro češenj z njim zobati.
 Pri sedmi sili vpliven lik
 in »gost« sodišča kterikrati.

(Dalje)

MOKRA TEŽA

Ljubi človek, v suši in vročini
 spomni se, da pride zimski čas,
 pa že v pasjih dneh na premog misli,
 ki boš z njim krotil ledeni mrz!

Zemlja je po dežju vzdihovala,
 ko prejel sem črne rude voz.
 Voda, blato tekla sta od njega,
 da začuden sem namrnil nos.

Kupi premog v suši ali dežju,
 vlažen je in vendar neopran.
 Mirno plačaj ga po mokri teži
 in ne boj se zime, državljan!

LASKA »VAGA«

Laška »vaga«, ni to zgaga?
 tam pri mostu čisto v redu,
 čaka menda Blažev »žegen«.
 Kmetič pa, ni to od vraga?
 govedo tehta na postaji,
 kjer vol še manj kot tele »vaga«.

škemu uspehu večera mnogo prispeval. Strnadov Kalar je s svojo resno, psihološko pogljobljeno igro vzbudil pozornost. Njegovo izpreobrnjenje, ki naj bi ga rešilo zasluženje kazni, je sicer zelo operetskega značaja, vendar ga je Strnad zmogel z dokajšnjo sugestivno močjo. Novakov Skalar in Lucina Ane Golobove sta se primerno vključila v ta vroči trikot sovraštva in ljubezni, vendar s preskromno igro. Kar je Tavčar s povestjo o zajčku pogrebcu, o Skalarju in Kalarju, o Luci in revščini hotel povedati, temu bi bilo treba dati več čustvenega žara, še več notranje oblike. Seveda je to zelo težko. Gosposki okvirni del so z lepo igro postavile Červinkova z Marico, Goršičeva z Mico, Horvatova z Dinco, Božičeva s Heleno, Jazbinskova z Elviro, Jeršin z zdravnikom in Škof z Bonom. Škof je plastično podal tudi Anžona, Jeršin pa prvega Posavčana, ki mu je sekundiral kot drugi petelin na semnju Tomšičev drugi Posavčan. Jakopina je igral Vernik, Mlačana Božič, Vrabi pa Naceta. Goršičeva je s smislom za grotesko in humor postavila še Katinko, Červinka pa drastično Uršo. K uspehu predstave je pripomogel lepo garniran folklorni ples na semnju in petje znanih ljudskih pesmi, kar vse nekateri štejejo za heterogen element resnega teatra. Pa nimajo prav. Dokler stvar ohrani svojo mero, dokler ne žali okusa, je prav lahko kvalitetna sestavina predstave. Predstava je namreč zaradi ljudi, ki bi radi v dveh treh urah nekaj gledali, kar bi jih pritegnilo, duševno zaposlilo, tiralo k razmišljanju pa jih tudi vedrilo in bodrilo; predstava ni zaradi kritikov in kritikastrov. Umetniške oblike menda niso za vse čase določene. Še posebej so možnosti režije izredno široke. Režiser je lahko soustvarjalec drame. Dramatik in sleherni velik umetnik se v nekem smislu razvija tudi po smrti. Če lahko dramaturgija delu marsikaj odvzame, mu utegne tudi kaj pridodati, statično gledanje na dramsko umetnino je lahko zelo neobogljeno. Gre le zato, da se ne spači osnovna podoba, ne zvodeni njena idejnost, njen odnos do resnice. Posebej je treba omeniti praktično sceno, delo Svete Jovanoviča.

Lahko sklenemo: prva predstava je pokazala, da bo celjsko gledališče v tej sezoni zmoglo več kakor lani. Okrepljeno z novimi močmi, med katerimi je tudi nov tehnični vodja Sveta Jovanovič, se bo lahko lotilo težjih nalog. Prepričan sem, da že danes doprinaša pomemben delež v zakladnico slovenske gledališke umetnosti, pričakuje pa, da bo ta delež vedno večji in pomembnejši.

Dojenčki v uniformi

Oni dan — bilo je to 5. okt. 1953 — sem moral službeno na pot z jutranjim vlakom iz Celja proti Savinjski dolini. Malo iz objestnosti, ker je bilo kmalu po prvem in še nisem čutil popolne praznine v žepu, malo pa iz vsakemu zemljanu prirojene želje, da posadi kosti svojega rojstva čim bolj na mehko, sem si kupil vozno karto II. razreda in zavzel prostor v oddelku. Imam pa to grdo navado, da rad poškilim po sednih oddelkih in tako sem ugotovil, da je oddelek na levi zaklenjen. Iz gologa firbca oprezam, za koga je kupe rezerviran. Tik pred odhodom vlaka opazim, da se je na vratih pojavil listek »rezervirano za matere in otroke«. Aha, teden otrok, se mi posveti! Tako je prav! Naj se ve, da en teden na leto tudi naš »Savinjčan« vodi o njih računa.

Toda glej šmenta!
 Ko zazrem malo bolje v kupe, ugledam v njem na moje veliko začudenje

kar tri »dojenčke« v uniformah. Govorijo se že odslužili svoj kadroviski rok ter jim je moralo biti znano, kaj je to »zameglitev«, kajti ni trajalo dolgo in že je vsak »dojenček« imel v ustih cucelj v obliki cigarete, kmalu jih je obdajal gost, neprodiren dim, ki jih je odtegnili zvedavim pogledom. Oko postave seveda tega ni moglo videti, ker je samo sedelo v kupeju in zadovoljno požmrkavalo v sivi dim. Uboga mati z otrokom, če bi slučajno iskala prostora v tej prekaljenici! Meni pa se je inako storilo ob misli, kako sem vračajoč se z dopusta celo noč od Splita do Zagreba stal na hodniku nabit polnega brzovlaka in gledal pred seboj popolnoma prazen oddelek za matere in otroke. Vse jadikovanje potnikov in obljube, da bomo takoj zapustili kupe, če se slučajno pojavi kak otrok, niso pomagale. V kupe ni smel nihče! Isti predpisi in vendar kako različni!

L. L.

Sitnost z zavarovalnico

Zgodilo se je v Ameriki, toliko opetani po demokraciji in svoboščinah. Pričujoča zgodba pa pove, da ta demokracija in te svoboščine lahko povzročijo marsikatero »otročarijo«. Je pač tako v deželah, kjer imajo nekateri vsega preveč, pa že ne vedo kaj početi.

»Hm, poleg teh trideset v škatlji, jih imam v shrambi še kake tri zaboje po pet sto. Zavarujem jih proti ognju.«
 »Velja.«
 Potnik je šel zadovoljen nad kupčijo, Amerikanec pa se je muzal za njegovim hrptom, ko je zaprl vrata za sabo.

Pri imovitem Amerikancu se je zglasil potnik neke zavarovalne družbe. Amerikancu je bilo dolgčas, popoldne je bilo deževno, pa si je pustil razlagati prednosti zavarovanja:

»Marsikdo je obogatel, ko ga je blagohotno obiskala nesreča. Zavarovancu je nesreča dobrodošla. Jaz bi na vašem mestu zavaroval vse, pohištvo, hiše, strelovod, mačko, miši, da, da — prav vse.«

Amerikanec je bil nad dobrovoljnostjo agenta muhasto vznidben, pa je res zavaroval menda vse, kar je videl okoli sebe. Denarja je imel dovolj, pa je popruntal potegavščino, da bi se prepričal tudi o dobrovoljnosti firme, katero je potnik zastopal.

Popisala sta menda vse do copat, na Amerikanečevih nogah in kadila izvrstne cigare ob irskem kaminu.
 »Bi zavarovali tudi cigare?«
 »Seveda. Koliko jih je in zoper kaj jih zavarujete?« je potnik začel izpolnjevati novo rubriko.

Nekaj mesecev je preteklo. Amerikancu ni zgorelo nič, preplavilo mu je vsak teden trikrat le kopalno kad, mačka je ostala živa, ko da misli večno vleči dreto na svileni blazini v pred-sobi. Toda dolgočasni Amerikanec je dal prijavo, da mu je ogenj uničil vsa zalogo cigar.

Zavarovalnica je osupnila, advokati so pisali knjige obtožb, zagovorov, prepisali stolpce in strani iz zakonov, nasledel je Amerikanec dobil pravdo. Morali so mu izplačati zavarovalnino, visoko vsoto denarja za uničene cigare, katerih dim se je skozi mesece vil nad lepo zrezljanim kaminom.

Autobusna proga št. 80 kliče

Neredko mora celjski avtobus zamenjati v Kozjem brestaniškega, ker mora le-ta v Celje v popravilo. Ob takih prilikah pobere na progi Kozje-Lesično potnike in če je še kaj prostora, se usmili še potnikov na Prevorju in v Zegru. Naši ljudje imajo za oba kozjanska avtobusa tako razvit sluh in čut, da že od daleč poznajo kdo vozi. Ob usodnih dneh slišiš že na postaji Pilštanj nenadoma »O jej, Lado pride!« Ti vzdihni pa niso namenjeni priljubljenemu šoferju Ladu, temveč njegovemu vozilu. Zgodilo se je že, da je vozilo na poti omagalo, pa je Lado zlezal pod trup in onemoglemu pretipal vse štiri in ga nato spravil zopet v pogon. Šele kadar je Zeger za nami, so potniki veselejših obrazov, ker vedo, da bodo mirno polzeli navzdol in od tam v Celje. Ko se avtobus pred celjskim kolodvorom iznebi vsebine, je njegova prva pot na kliniko. Včasih se popravilo le predolga zavleče in potniki za Kozjansko imajo pred avtobusno postajo v Celju priliko ogledovati lepe, udobne avtobuse, ki vozijo po ravninskih predelih v bližnji in daljni okolici Celja. Tovarišica iz Gostince vzdihuje, da bo prispela šele ob pol devetih zvečer v Lesično, od koder ima še dve uri hoje. Tovariš iz Arčič nad Zagorjem pa se jezi, ker se ponuja dež in da bo moral iz Lisičnega v temi tavati poldrugo uro po gozdu do doma. Sicer je podobnih oddaljenih potnikov dosti. Z zamudo so prizadeti

zlasti delavci v Storah, ki se vračajo od dela v Zeger, drugo jutro pa odhajajo zopet zgodaj na delo. V suhih in toplih popoldnevih se potniki še nekam spoprizajzijo z zamudo, drugače je s čakanjem na prostem v mokrih in mrzlih večerih.

Da bi se le srečno in brez okvare avtobusa vrnilo domov, je želja vsakogar. Zato se ne čudimo, da nastane pred Čatrovim bregom med Černolico in Slivnico tišina in napetost. Se le, ko se znajdemo na vrhu klanca, zavpijejo vsi v zboru: »Živijo Lado!«, kakor da bi šlo za zmagovalca na mednarodni tekmi. Zmaga nad Čatrovim bregom pomeni namreč, da si bo Lado osvojil tudi vse nadaljnje klanec prek Košnice. Kadar potniki izstopijo, jim dobričina posveti z žepno svetilko. V teh hribih bi izstopajočim lahko močna razsvetljava zameglila pogled, da bi se zakotalili v vlažne občestne jarke, zato v avtobusu ni notranje svetlobne naprave.

Potniki večje postave, ki ne dobijo sedeža, morajo stati sključeni z upognjeno glavo, da potem odreveneli izstopijo.

Razumemo, da SAP nima kdove koliko avtobusov na razpolago, da so potrebe velike, vendar upamo, da bo kmalu ustrezno želji prebivalstva na Kozjanskem, da bo obrabljeni avtobus Kozje-Brestanica zamenjan z novim. F. Č.

Pismo iz Bočne

Meseca avgusta smo imeli v Bočni polletni občni zbor pri kmetijski zadru-gi. Predhodno pa je bila imenitna reklama, saj smo si lahko teden dni prej nabrali v trgovini za 1000 din kar smo hoteli, seveda brezplačno. Izvzeti so bili le posamezniki, ki so dobili doplačilo za les, čeprav se je tudi ta denar stekel nazaj v trgovino. Škoda, da nismo posnemali predsednika KZ tov. Zmavca, ki je les prodal izven KZ, na ta način ni dobil doplačila (les pa precej dražje prodal kakor mi v KZ) in bil upravičen dobiti za ca. 1000 din raznega blaga kar je pač hotel. Tukajšnjemu čelvarju Venišku je tajnik KZ nesel na dom to vsoto. Tudi sadjevca so precej pokupili, vendar so poprej ceno reklamirali na 45 din za liter, a sedaj pa se bo moralo plačati 53 din za liter. Najbrž bo s tem plačana tista pijača, ki je bila »razprodana« zastoj.

Lansko spomlad je bilo nakazanega 3900 kg cementa za obnovitveno zadru-ga Bočna (Bočna je bila močno po-žgana), cena cementu je bila okoli 5 din (franco Bočna), vendar tega cemen-ta še ni videti. Baje ga je dobil neki mizar, ki je napravil pohištvo hčerki predsednika Zmavca, ali pa sorodstvo, saj je na stolčkih pri KZ sama »Knebl-nova žlahta«, strici, tete, svaki itd. s par odborniki, ki kimajo, kadar se jim reče. No tudi ti so plačani za kimanje.

Pred kratkim smo imeli veteranski pregled goveje živine. Ugotovljeno je bilo precej okužbe. Čudno se nam zdi, da ni predsednik obdelovalne zadruge Zagožen že prej tega ugotovil, saj je znan živinorejec. Tako kmetje trpijo veliko škodo, poleg tega pa so skotnino zaračunali po 500 din. Prizadetim kmetom skoraj ni treba misliti na povračilo stroškov.

T. O.

Težbuna

OLEPŠEVALNEGA DRUŠTVA V CELJU

IZLET V KOPER, PIRAN IN PORTOROŽ

Olepševalno društvo Celje priredi prihodnji teden avtobusni izlet v Koper, Piran in Portorož. Na razpolago je še nekaj prostih mest. Prijave v društveni pisarni v Domu OF, prtiličje (bivša lovska soba) dnevno od 10. do 12. ure dopoldne. Odhod v torek, dne 20. t. m. ob 5. uri zjutraj izpred društvenega prostora.

VREMENSKA OMARICA OLEPŠEVALNEGA DRUŠTVA

Olepševalno društvo je uredilo omarico pred drogerijo Sanitas ter jo opretilo z napravami za ugotavljanje vremena: barometrom, tlakomerom in ostalimi pripomočki. V tej omarici so tudi vse društvene objave.

Pometanja kolodvorskega perona naj ne opravljajo pred prihodom vlakov, kakor se to čisto dogaja in se naj to delo opravi zgodaj zjutraj, ko ni potnikov na peronu.

Razgrajajem in kalilcem nočnega miru naša oblast še vedno ni v dovoljni meri stopila na prste, saj so nočni izgredi skoro vsako noč na dnevnem redu, zlasti pa ob sobotah in nedeljah pozno zvečer. Skrajni čas je, da se zasleduje te kalilce in se njihova imena objavijo v časopisju, kakor se je to delalo pred leti in je to zelo pomagalo k poboljšanju.

Pometanje pločnikov vršijo nekateri, ne da bi prej poškrbopili pločnik in to v času, ko je že živahen promet na ulici. Posebno brezobzirni je v tem pogledu čistilec mesnice OZZ v Stanetovi ulici, ki mimoidoče, kateri ga opozarjajo na njegovo nesposobno delo, še žali. Tudi njega bo moral klicati na odgovor sodnik za prekrške.

Telesna vzgoja in šport

SMUCARJI

V četrtak, dne 15. oktobra 1953 bo izvedel smučarski odsek PD Celje tekmovalje, ki je obvezno za vse članstvo.

Mnogoboj obsega hitrostni tek (100 oziroma 40 m), vztrajnostni tek (3 km za člane, 2 km za mladince, 1,5 km za članice ter 1 km za mladinke), skok v daljino ter met krogle obojestrano. Ocenjevanje bo po finskih tablicah.

Tekmovalje naj se zberejo do 15,30 na stadijon AD Kladiivar v Celju.

Vabimo smučarje celjsko-žaleškega bazena (Vojnik, Sentjarij, Laško, Zalec, Šoitanj, Velešje), da se tekmovalja udeležijo.

Nogomet

v Zagreb — Metalac: Kladiivar — 1:1 (1:0)
v Celju — Rudar (Trb.): Celje — 4:2 (2:1)
mladina — Odred: Kladiivar — 2:1 (1:1)

Aletika

Celjski so v nedeljo že drugi zapovrstjo zmagali na atletskem troboju mest. Ker je bila letos odsotna ekipa Ljubljane, se je vršil le dvojni Maribor: Celje. Prehodni pokal MLO Celje je prišel nazaj v Celje.

Mladinska reprezentanca Slovenije, v kateri je nastopalo več mladih atletov in atletinj Kladiivarja, je v nedeljo premagala z veliko razliko reprezentanco Hrvatske.

IZ SODNE DVORANE

IZ MALOMARNOSTI JE POVZROČIL GOZDNI POŽAR

Kmetovalec Zupanc Filip je 23. marca 1953 na svojem zemljišču pri Vranskem zažgal kup suhega dračja tako neprevidno, da se je ogenj razširil v gozd, kar je imelo za posledico, da je v njem zgorelo 1000 smrekovih sadik in ostali mlajši nasad. Nastala škoda je bila ocenjena okrog 44.000 dinarjev. Zaradi povzročitve nevarnosti na premoženju je bil obsojen na 6 mesecev zapora. Kazen mu je sodišče odložilo za dobo enega leta.

TUJO LASTNINO SE MORA SPOŠTOVATI

Drk Djuro, zaposlen pri Gradbenem podjetju OZZ Celje-okolica, je vzel iz gradilišča v Celju na škodo Gradbenega podjetja OZZ skupno 65 kg železnih palic v vrednosti 6500 dinarjev. Obsojen je bil zaradi tatvine na 1 mesec in 15 dni zapora.

ZARADI GROŽNJE OBSOJENA

Beškovnik Karl in Brenc Ludvik sta lani septembra v prepriju v gostilni KZ Zreče z nevarnim predmetom grozila

Pavlič Jožetu in Navršnik Jerneju. Brenc Ludvik je Navršnika udaril tudi s kolom po glavi in ga lahko poškodoval. Beškovnik je bil obsojen na 15 dni, Brenc pa na 1 mesec zapora. Kazen je sodišče ebema odložilo za dobo enega leta.

TUJA DRVA SI JE PRILASTIL

Cerovšek Martin je v mesecu juniju letos odpeljal iz gozda pri Laškem najmanj 4 prn drv, last Kislinger Jura. Obsojen je bil na 3 mesece zapora, pogojno za dobo enega leta.

Uboj v Okrogu pri Ponikvi

33-letni sedlar v Delavnici železniških vozil v Mariboru Goričan Alojz, se je leta 1950 priženil na malo posestvo Lucije Brenc v Okrogu pri Ponikvi in se poročil z njeno hčerko Julijano. Zakon je bil srečen le nekaj mesecev, dokler Goričan ni zvedel nekaj o tem, da mu je žena nezvesta. Iz delavnice, kjer je bil zaposlen, je prihajal domov le ob sobotah. Ljubosumnost se je stopnjevala, postajal je vedno bolj razdražljiv, tako da o družinskem sožitju ni bilo več govora. Tudi s taščo je bilo življenje nezno. Večkrat je prihajal v občinsko pisarno in jokaje opisoval nezno razmere, v katerih je živel z ženo in taščo. Goričan je bil tudi po svoji naravi razburljiv, razvratne družinske razmere pa so njegovo razburljivost še povečale. V ozadju tega je bil Alojz Romih, ki se je rad vtilkal v razmere svojih sosedov. Tako je hujskal tudi Brencetovo, ki se je zadrževala pri njem, naj spodi od hiše hčerko Julijano in njenega moža. Namigaval je tudi, da hčerka ni poštena kot žena. Brencetova mu je verjela in to povedala oboženemu Goričanu. Zaradi očitek nezvestobe je bil prepri stalno v hiši. Goričan je pravil sosedom, da prej ne bo miru, dokler ne bo izginil Romih. Goričan je prišel domov za državni praznik 29. nov. 1952. Zvečer 30. novembra so okrog njegove hiše razgrajali fantje in mu pobili šipe na oknih. Istega večera je prišlo tudi do obračuna med skrajno razburjenim in delno vinjenim Goričanom in Romihom. Goričan je Romiha enajstkrat zabel z ostrim lovskim nožem, tako da je Romih poškodbam podlegel. Ker je nastalo mnenje, da Goričan ni duševno popolnoma zdrav, so ga poslali v bolnico za duševne bolezni, kjer so ugotovili, da ni duševno bolan, marveč le po svojem značaju nenavaden, da je psihopatska osebnost in da je svoje dejanje izvršil v afektu. Okrožno sodišče je Alojza Goričana obsodilo na 3 leta strogega zapora. Pri odmeri kazni so upoštevali, da je bila njegova možnost, zavedati se svojega dejanja, bistveno zmanjšana.

POCENI STA HOTELA PRITI DO VINA

40-letni Škrabl Avgust in 50-letni Jerič Karl, oba kmeta v Zahenbercu pri Rogatcu, sta 14. 12. 1952 poizkušala vlomiti v zidanico Plavšak Antona v Tlakah, da bi na tak način prišla do vina. Vlom pa jima ni uspel. Zagovarjala sta se zaradi kaznivega dejanja poizkusne tatvine pri okrožnem sodišču in bila obsojena vsak na 3 mesece zapora.

oOo

But Anton je v Zg. Gaberniku zagršel nad mladoletno deklico nemoralno dejanje. Okrožno sodišče ga je obsodilo na 1 leto strogega zapora.

Pod mrak so orožniki aretiranca spustili. Svobodna sta stopala samozavestno in v živahnem pomenku. Pred gostilno na križišču pred vasjo sta se ustavila.

»Noter poglejva,« je prigovarjal Levec. »Z onim zlikovcem bi se rad srečal, preden zapustim Belo reber.«

»Veš, da imam račune z njim tudi jaz, toda... Še besede nisem utegnil spregovoriti z njo — z ženo,« je bebljal Skutnik. »Do nje stopim. Potem se vrnem.«

»Mudi se ti pa, Jernej, mudi,« ga je podražil Stanko. »Le pomeni se z njo, morda ti bo še za priprošnjico pri Grobljarju.« Porogljive besede so Jerneja žgale in zmedle, da ni vedel, kaj bi počel. Pa je že Stanko zopet povzel tovariško: »Priateljva sva bila in kot taka se bova razšla. Pojdi!«

Jernej je stekel po stezi navzgor. Pestrost današnjih dogodkov mu ni dala zbrati in razpostaviti misli in občutkov. Zavedal se je le, da je zopet na cestnem razpotju. Kako? Saj ni več sam! Tu je vendar žena, Tončka. Zajtrk mu je prinesla. Vrnila se je in tako napravila prvi korak k spravi. Sedaj morda v skrbeh misli nanj. Pričakuje ga... Nežno čustvo mu je ubrano pozvanjalo in ga priganjalo.

Pri koči je prisluhnil: šum in šepet je slišal. Vrata so bila zapahnjena. »Tončka! Tončka! Jaz sem. Grobljar nama je hotel zagosti, pa bova midva njemu, da naju bo pomnil. Stanko čaka spodaj. Hitro odpri!«

Vse tiho.

Jernej se je vznemiril. Ali se mu je zdelo? Glavo je vtaknil v majčeno okno. Kako? Pa ne, da bi... Sum se je postavil predenj ko prikazen. Oblila ga je vročina in srce mu je vtrpetalo, da ga je čutil v sencih in grlu.

»Odpri, ženska, ti rečem!« je grozeče zatulil v okno. »Če ne, poderem bajto! Ne! Zažgem jo!«

Z vsilo se je zagnal v vrata. Leseni, sprhnjeni tečajji so popustili in duri so s treskom padle po izbi. Tončka je zavreščala ko preplašena kura. Grobljar je zarenčal ko pes pri mastni kosti.

(Konec prihodnjic)

OBJAVE IN OGLASI

PODJETJE TOPER

kupi stroj za robljenje preštih odelj. — Ponudbe na Toper, Celje.

NAŠEL SEM KOLO (moško) v veži pred dispanzerjem v Zdravstvenem domu. Kolo se nahaja pri tovarišu Korenu, Gregorčičeva ul. 4.

PRODAM zelo dobro obranjene puške in police za manufakture in špecerijo. — R. M. Pauer, Braslovče.

PRODAM zidan štedilnik — okovje — poceni. Ogled od 13. ure dalje v Kerankovi 13.

UGODNO PRODAM trolej omaro v dobrem stanju in tapcirano klop, Naslov v upravi.

PRODAM kredenco, psiho, posteljo, nočno omarico, umivalno omaro, mize, predsobno steno. Naglič, Tkalska 6.

PRODAM dober šivalni stroj »Singer« (z okroglim žolnicom) za 30.000 din. Na ogled pri Invalidskem podjetju, Celje. Lastnik Alojz Lah. Dom onemoglih, Vojnik.

PRODAM posestvo v Kočnici, 10 ha gozda, 5 ha obdelovalne zemlje, ali pa zamenjam za malo posestvo v bližini Celja. Cena ugodna.

PRODAM diferencial za Opel-Olimpia. Filipič Alojz, Celje, Tomšičev trg 10a, Avtotaksi.

SPALNICO, kredence ter ostalo pohištvo ugodno prodam. Vprašati Cankarjeva 13, Celje, prtiličje levo od št. 10. do 13. ure.

DAM NA POSODO ženski šivalni stroj »Singer«. Naslov v upravi.

ZAMENJAM stanovanje, sestojče se iz sobe s balkonom, kuhinje in ostalih pritlikin, za enako v bližini »Metke«, v Medlogu ali v tej okolici. Vprašati pri lastnici: Krušič Anica, Polule št. 41, Celje.

IZCUBILA SEM v torek zjutraj žensko zapestno uro od Ostrožnega do Zdravstvenega doma. — Prosim poštenega najditelja, naj jo vrne proti nagradi na naslov: Jelen, Ostrožna 65, Celje. Naslov v upravi lista.

PREKLICUJEM osebno izkaznico 0640456, ukrajeno 12. septembra 1953, na ime Verk Peter.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem darovalcem vencev in cvetja ter vsem, ki so spremljali JULJANO RUPNIK na njeni zadnji poti.

Rodbina Kočvar in Rupnik, Gotovlje

NEDELJSKA ZDRAVNIŠKA DEZURNA SLUŽBA

Dne 11. 10. 1953: tovariš dr. Bitenc Maks, Celje, Cankarjeva ulica 11.
Nedeljska zdravniška dežurna služba traja od sobote od 18. ure dalje do ponedeljka do 8. ure zjutraj.

MESTNO GLEDALIŠCE CELJE

Sobota, 10. oktobra 1953 ob 20: »DRAGA RUTH« gostovanje v Laškem

Nedelja, 11. oktobra 1953 ob 20: W. O. Semis: »ATENTAT« — Izven

Torek, 13. oktobra 1953 ob 15: Ivan Tavčar — Osip Sest: »CVETJE V JESENJE« — zaključna predstava za srednje šole

Četrtek, 15. oktobra 1953 ob 15: Ivan Tavčar — Osip Sest: »CVETJE V JESENJE« — zaključna predstava za srednje šole

Sobota, 17. oktobra 1953 ob 20: Ivan Tavčar — Osip Sest: »CVETJE V JESENJE« — Izven

KINO UNION CELJE

Od 8. do 14. 10. 1953: »PLAVAJOČE GLEDALIŠČE« — ameriški barvni film

Predstave dnevno ob 18. in 20. uri, ob nedeljah ob 16., 18. in 20. uri.

KINO DOM CELJE

Od 7. do 9. 10. 1953: »SREČANJE S FRANKENSTAJNOM« — ameriški film

Od 10. do 16. 10. 1953: »VRAG VZEMI SLAVO« — italijanski film

Predstave dnevno ob 18,15 in 20,15, ob nedeljah ob 16,15, 18,15 in 20,15.

Društvo slovenskih filmskih delavcev iz Ljubljane prikazuje:

Od 9. do 11. 10. 1953: »VELIKA TOČKA« — nemški film

Od 16. do 18. 10. 1953: »SEDEM LET NESREČE« — nemški film

Predstave dnevno ob 16. uri, ob nedeljah ob 10. uri.

DRAŽBENI OKLIC

Občinski ljudski odbor Loka pri Zusmu oklicuje dražbo 3 stanovanjskih hiš za dne 15. 10. 1953.

Hiše stojijo ob glavni cesti, so večsobne s kletmi in so zelo prikladne za upokojenje. Cena od 120.000 do 250.000 dinarjev.

Vse druge poizvedbe nudi Občinski ljudski odbor Zusem.

Občinski ljudski odbor Zusem.

IZIDOR HORVAT

KAMNOLOM

Skrbno se je napravila in bila v resnici lepa. Kri ji je zaplala v gostih sunkih. Potem je odločno stopila na pot, svesta si svoje pravice in cene.

»Jernej, moj mož, kje je? Kaj se je zgodilo« je narejeno postavljala besede. Gledala je Grobljarju naravnost v oči: v njih se je zrcalil brezdanji glad po njej. Spoznala je, da je prišla o pravem času.

»Tako, tega malopridneža iščeš? Kaj pa jaz?« Stegnil je roke ko ogromne lovke po njej in jo s strastnimi krči prižel nase. Voljno se mu je prepuščala. Potlej se ga je krčevito ovila.

Ježovi so popustili neudržanemu pritisku človeških strasti, ki so se razlile v deroč tok...

Nagon ženske-samice je prišepetaval Tončki, da je nadvladala od sle prevzetega samca; prijetna mu je in užitek mu nudi. Prva je prišla k sebi in že predla mrežo naprej. V zavesti zmage in v spoznanju, da se tudi ta človek ko vrbova šiba upogiba pred prikupno žensko, je rasel v njej ponos in pogum. Umikala se mu je, da dražila pa zopet vabila. Uspevala je: v omotični začaranosti ji je udano sledil lakoten naslade.

Sonce je upiralo zadnje žarke v gore in hribe in v mala okna hišic po večernih pobočjih, da so zažarela, kakor bi bila v ognju. Kakor srna je Tončka lahko poskakovala, da jo je Grobljar komaj dohajal. Tudi on je bil razigran, saj je bil današnji dan dan zmage. Drevo naj bo še večer pirovanja. In njemu se hoče pirovati z žensko, ki je lepa in sladka.

Poletno sonce je zatonilo za gorami. Na zemljo se je spuščala tančica mehkega poletnega večera. V koči na Železnem vrhu se je v brezbržju opajalo z naslado dvojje vročičnih ljudi.